

**T.C.
BATMAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANA BİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KATILIM BANKA TERCİHİNDE İSLAMİ FİNANS
OKURYAZARLIĞININ BATMAN ÜNİVERSİTESİ PERSONELİ
ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

Erdal ÖZDEMİR

**Ağustos 2025
BATMAN**

**T.C.
BATMAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
FİNANSAL EKONOMİ ANA BİLİM**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KATILIM BANKA TERCİHİNDE İSLAMİ FİNANS
OKURYAZARLIĞININ BATMAN ÜNİVERSİTESİ PERSONELİ
ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

Erdal ÖZDEMİR

**Danışman
Doç.Dr. Hamza ŞİMŞEK**

Diğer Jüri Yeleri

Prof.Dr. İsmail ŞİRİNER

Prof.Dr. Şevket Alper KOÇ

**Ağustos 2025
BATMAN**

TEZ KABUL VE ONAYI

Erdal ÖZDEMİR tarafından hazırlanan “Katılım Banka Tercihinde İslami Finans Okuryazarlığının Batman Üniversitesi Personeli Üzerindeki Etkisi” adlı tez çalışması 26/08/2025 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Batman Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Finansal Ekonomi Ana Bilim/Sanat Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Başkan

Unvanı Adı SOYADI

Prof.Dr. İsmail ŞİRİNER

Danışman

Unvanı Adı SOYADI

Doç.Dr. Hamza ŞİMŞEK

Üye

Unvanı Adı SOYADI

Prof.Dr. Şevket Alper KOÇ

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Dr. Öğr. Üyesi Ömer Murat ÖTER
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYANI

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını beyan eder, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sorumluluğu kabullendiğimi bildiririm.

ETHICAL DECLARATION

I declare that all the information in this thesis has been obtained within the framework of ethical behavior and academic rules, and that the source of any statements and information that do not belong to me in this study prepared in accordance with the thesis writing rules has been fully cited, and I declare that I accept all kinds of legal responsibility in case of any contrary situation.

İmza
Erdal ÖZDEMİR
26/08/2025

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KATILIM BANKA TERCİHİNDE İSLAMİ FİNANS OKURYAZARLIĞININ BATMAN ÜNİVERSİTESİ PERSONELİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Erdal ÖZDEMİR

Batman Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Finansal Ekonomi Ana Bilim Dalı

Danışman: Doç.Dr. Hamza ŞİMŞEK

2025, 65 Sayfa

Bu araştırmada, Batman Üniversitesi'nde görev yapan akademik ve idari personelin katılım bankası tercihini etkileyen unsurlar arasında yer alan İslami finans okuryazarlığı düzeyi incelenmiştir. Çalışmanın temel amacı, bireylerin İslami finansal bilgilere sahip olma düzeylerinin, faizsiz finansal kuruluşları tercih etmeleri üzerindeki etkisini ortaya koymaktır. Araştırma, ilişkisel tarama modeli ile desenlenmiş ve nicel araştırma yöntemleri çerçevesinde yürütülmüştür. Veri toplama aracı olarak 38 maddeden oluşan Likert tipi bir ölçek geliştirilmiş; ölçeğin güvenirlik katsayısı (Cronbach's Alpha) 0.955 olarak bulunmuştur. Ayrıca, Keşfedici Faktör Analizi (KFA) ile ölçeğin geçerli bir yapıya sahip olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın örneklemini Batman Üniversitesi bünyesinde görev yapan toplam 269 katılımcı oluşturmaktadır. Veriler, SPSS programı ve Python araçları ile analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular, katılımcıların genel olarak orta düzeyde finansal ve İslami finansal okuryazarlığa sahip olduklarını göstermektedir. Ayrıca, İslami finans okuryazarlık düzeyi ile katılım bankası tercihi arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki ($r = 0.64$) bulunmuştur. Regresyon analizi sonucunda, İslami finans okuryazarlığının banka tercihinin %40,8 oranında açıkladığı görülmüştür ($R^2 = 0.408$). Demografik değişkenlere göre yapılan t-testi ve ANOVA analizlerinde de bazı gruplar arasında anlamlı farklar saptanmıştır. Bu doğrultuda, katılım bankalarının toplumun farklı kesimlerine ulaşabilmesi için İslami finansal bilgi düzeyini artırmaya yönelik bilinçlendirme çalışmalarına ağırlık vermesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Katılım bankası, İslami finans, finansal okuryazarlık, Batman Üniversitesi, banka tercihi

ABSTRACT
MASTER THESIS
THE EFFECT OF ISLAMIC FINANCE LITERACY ON PARTICIPATION
BANK CHOICE: BATMAN UNIVERSITY EXAMPLE

Erdal ÖZDEMİR

Batman University Graduate Education Institute

Economy Department of Science

Advisor: Assoc. Prof. Hamza ŞİMŞEK

2025, 65 Pages

This study investigates the impact of Islamic financial literacy on the preference for participation banks among academic and administrative staff at Batman University. The primary aim is to explore how individuals' knowledge of Islamic finance influences their inclination toward interest-free banking institutions. The research was designed using a relational survey model and conducted within the framework of quantitative research methods. A 38-item Likert-type scale was developed as the data collection tool. The scale demonstrated high internal consistency, with a Cronbach's Alpha value of 0.955. Moreover, Exploratory Factor Analysis (EFA) confirmed the construct validity of the instrument. The sample consisted of 269 participants employed at Batman University. Data were analyzed using SPSS and Python tools. The findings indicate that participants generally possess a moderate level of both general financial literacy and Islamic financial literacy. A positive and significant correlation ($r = 0.64$) was found between Islamic financial literacy and preference for participation banks. Regression analysis revealed that Islamic financial literacy accounts for 40.8% of the variance in bank preference ($R^2 = 0.408$). Additionally, t-tests and ANOVA analyses identified statistically significant differences across certain demographic groups. In conclusion, it is recommended that participation banks enhance public awareness and educational initiatives to improve Islamic financial literacy across various segments of society.

Keywords: Participation banking, Islamic finance, financial literacy, Batman University, banking preference.

ÖN SÖZ

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde, bana her zaman güç ve ilham kaynağı olan sevgili oğlum Yiğit Ali Özdemir'e en derin teşekkürlerimi sunarım. Onun sevgisi, sabrı ve motivasyonu, bu tezin tamamlanmasında en büyük desteğim olmuştur. Zor zamanlarda gösterdiği anlayış ve verdiği moral, bu süreci benim için daha anlamlı ve değerli kılmıştır. Ayrıca, tez sürecinde akademik rehberliği ve yönlendirmeleriyle katkıda bulunan değerli danışmanım Hamza Şimşek'e teşekkür ederim. Çalışmamın şekillenmesinde sağladığı yol göstericiliği ve destekleri için minnettarım.

Erdal ÖZDEMİR
BATMAN-2025

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
ÖN SÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR	ix
ÇİZELGELER/TABLolar LİSTESİ.....	iv
ŞEKİL/GRAFİK LİSTESİ.....	vii
1. GİRİŞ	1
2. KATILIM BANKALARI.....	4
2.1. Katılım Bankaları.....	4
2.1.1. Katılım bankası kavramı	4
2.1.2. Katılım bankası tanımı	4
2.1.3. Katılım bankalarının özellikleri	4
2.1.4. Katılım bankalarının ortaya çıkış nedenleri.....	4
2.1.4.1. Sosyal nedenler	5
2.1.4.2. Ekonomik nedenler	5
3. FİNANSAL OKURYAZARLIK VE İSLAMİ FİNANSAL OKURYAZARLIK . 6	
KAVRAMI	6
3.1. Finans ve Finansal Okuryazarlık	6
3.1.1. Finans tanımı.....	6
3.1.2. Finansal okuryazarlık kavramı.....	6
3.1.3. Finansal eğitim.....	6
3.1.4. Finansal bilgi.....	7
3.1.5. Finansal okuryazarlık (Detaylandırılmış tanım)	7
3.1.6. Finansal okuryazarlığın önemi.....	7
3.1.7. Finansal okuryazarlığın bireyler açısından önemi	7
3.2. İslami Finans Kavramı.....	8
3.2.2. İslami finans ilkeleri	8
3.2.3. İslami finansal okuryazarlık tanımı	8
3.2.4. İslami finansal okuryazarlığın önemi	8
3.2.5. İslami finansal okuryazarlık uygulama yöntemleri	9
4. KAYNAK ARAŞTIRMASI	10
5. YÖNTEM	11
5.1. Araştırmanın Modeli.....	11
5.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	11

5.3. Veri Toplama Aracı	11
5.4. Verilerin Analizi	12
6. BULGULAR VE TARTIŞMA.....	13
6.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri ve Grafiksiz Analiz	13
6.2. Geçerlilik Analizi.....	17
6.3. Güvenirlik Analizi	18
6.4. Madde Bazında Güvenirlik Analizi ve İstatistikler	19
6.5. Finansal Okuryazarlık ve İslami Finansal Okuryazarlık Düzeyi	23
6.6. Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırmalar (T-testi ve ANOVA).....	26
6.7. Anlamlı Fark Çıkan Maddeler İçin Post-Hoc (Tukey HSD) Analizi Sonuçları ..	40
6.7.1. Yaş değişkenine göre Tukey HSD sonuçları	40
6.7.2. Aylık gelir değişkenine göre Tukey HSD sonuçları	43
6.7.3. Çalışma yılı değişkenine göre Tukey HSD sonuçları	46
6.7.4. Ünvan değişkenine göre Tukey HSD sonuçları.....	49
7. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	60
7.1. Sonuçlar	60
7.2. Öneriler	63
KAYNAKLAR	64
EKLER	66

SİMGELER VE KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
BM	: Birleşmiş Milletler
GİNİ	: Gelir Dağılım Eşitsizliği Katsayısı
GSMH	: Gayri Safi Milli Hâsıla
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
OECD	: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
SPSS	: Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı
KFA	: Keşfedici Faktör Analizi
ANOVA	: Varyans Analizi
BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu

ÇİZELGELER/TABLolar LİSTESİ

Tablo 6.1. Katılımcıların demografik özellikleri

Tablo 6.2. Geçerlilik analiz sonuçları

Tablo 6.3. Güvenilirlik analizi sonuçları

Tablo 6.4. Finansal ve İslami finansal okuryazarlık ölçeğinin madde ortalamaları ve standart sapma değerleri

Tablo 6.5. Cinsiyet değişkenine göre T-Testi sonuçları

Tablo 6.6. Yaş değişkenine göre ANOVA sonuçları

Tablo 6.7. Aylık gelir değişkenine göre ANOVA sonuçları

Tablo 6.8. Çalışma yılı değişkenine göre ANOVA sonuçları

Tablo 6.9. Ünvan değişkenine göre ANOVA sonuçları

Tablo 6.10. Yaş değişkenine göre Tukey HSD sonuçları (Kredi kartı borcumun tamamını ödemeye dikkat ederim Maddesi.)

Tablo 6.11. Yaş değişkenine göre Tukey HSD sonuçları (Faturalarımı zamanında ödemeye dikkat ederim. Maddesi)

Tablo 6.12. Yaş değişkenine göre Tukey HSD sonuçları “Zaman zaman kredi kartımdan ya da esnek hesabımdan nakit avans kullanıyorum” maddesi

Tablo 6.13. Yaş değişkenine göre Tukey HSD sonuçları (Geleneksel bankanın ve İslami bankanın kredi maliyetlerini karşılaştırdığımda; düşük maliyete sahip bankadan kredi almayı tercih ederim. Maddesi)

Tablo 6.14. Yaş değişkenine göre Tukey HSD sonuçları (İslami finans hizmeti veren bankalarla geleneksel bankalar arasında bir fark olmadığına inanıyorum. Maddesi)

Tablo 6.15. Yaş değişkenine göre Tukey HSD sonuçları (Geleneksel bankacılık ile İslami bankacılık araçlarının benzer olduğunu düşünüyorum. Maddesi)

Tablo 6.16. Yaş değişkenine göre Tukey HSD sonuçları (Kar payı olarak dağıtılan tutarın aslında faiz olduğunu düşünüyorum. Maddesi)

Tablo 6.17. Yaş değişkenine göre Tukey HSD sonuçları (Birikimlerimin bir kısmını ya da tamamını vadeli mevduat hesabında değerlendiririm. Maddesi)

Tablo 6.18. Yaş değişkenine göre Tukey HSD sonuçları (Bireysel Emeklilik Sistemine ait planlamamdaki fon dağılımında İslami esasları dikkate alırım. Maddesi)

Tablo 6.19. Yaş değişkenine göre Tukey HSD sonuçları (Kredi kartı borcumun tamamını ödemeye dikkat ederim. Maddesi)

Tablo 6.20. Yaş değişkenine göre Tukey HSD sonuçları (Faturalarımı zamanında ödemeye dikkat ederim. Maddesi)

Tablo 6.21. Yaş değişkenine göre Tukey HSD sonuçları (Kredi kullanmam gerektiği zaman, kredi faizi oranlarını karşılaştırırım. Maddesi)

Tablo 6.22. Yaş değişkenine göre Tukey HSD sonuçları (Faiz ve kar payı arasındaki farklar konusunda bilgi sahibiyim. Maddesi)

Tablo 6.23. Yaş değişkenine göre Tukey HSD sonuçları (Kar payı olarak dağıtılan tutarın aslında faiz olduğunu düşünüyorum. Maddesi)

Tablo 6.24. Yaş değişkenine göre Tukey HSD sonuçları (Bir girişimci, faaliyetine yönelik İslami finans kuruluşundan ortaklık yöntemiyle 1000 TL almış olsun, girişimci faaliyeti sonucunda 100 TL zarar ederse oluşan zararı girişimci üstlenmek zorunda kalır. Maddesi)

Tablo 6.25. Yaş değişkenine göre Tukey HSD sonuçları (Ülkemizdeki finansal gelişmeleri takip ederim ve ona göre tasarruf yaparım; bu beni finansal okuryazar yapar. Maddesi)

Tablo 6.26. Yaş değişkenine göre Tukey HSD sonuçları (Birikimlerimin bir kısmını ya da tamamını vadeli mevduat hesabında değerlendiririm. Maddesi)

Tablo 6.27. Yaş değişkenine göre Tukey HSD sonuçları (Kredi kartı borcumun tamamını ödemeye dikkat ederim. Maddesi)

Tablo 6.28. Yaş değişkenine göre Tukey HSD sonuçları (Faturalarımı zamanında ödemeye dikkat ederim. Maddesi)

Tablo 6.29. Yaş değişkenine göre Tukey HSD sonuçları (Zaman zaman kredi kartımdan ya da esnek hesabımdan nakit avans kullanıyorum. Maddesi)

Tablo 6.30. Yaş değişkenine göre Tukey HSD sonuçları (İslami bankacılık araçlarının kolay anlaşıldığını düşünüyorum Maddesi)

Tablo 6.31. Yaş değişkenine göre Tukey HSD sonuçları Katılımcıların (Kar payı olarak dağıtılan tutarın aslında faiz olduğunu düşünüyorum. Maddesi)

Tablo 6.32. Yaş değişkenine göre Tukey HSD sonuçları (Devlet bankalarının İslami finans hizmeti vermesi, İslami finans sistemine olan güvenimi olumlu etkiler. Maddesi)

Tablo 6.33. Yaş değişkenine göre Tukey HSD sonuçları (İslami finans kuruluşu her türlü ticari işlemi finanse edebilir. Maddesi)

Tablo 6.34. Yaş değişkenine göre Tukey HSD sonuçları (Peşin alım vadeli satım uygulamasında satıcı, alıcıya satın alma maliyeti ve talep ettiği kar hakkında bilgi vermeyebilir. Maddesi)

Tablo 6.35. Yaş değişkenine göre Tukey HSD sonuçları (Birikimlerimin bir kısmını ya da tamamını vadeli mevduat hesabında değerlendiririm. Maddesi)

Tablo 6.36. Yaş değişkenine göre Tukey HSD sonuçları (Birikimlerimi İslami esaslara göre çalışan bir bankada değerlendirmeye dikkat ederim. Maddesi)

Tablo 6.37. Yaş değişkenine göre Tukey HSD sonuçları (Bireysel Emeklilik Sistemine ait planlamamdaki fon dağılımında İslami esasları dikkate alırım. Maddesi)

Tablo 6.38. Yaş değişkenine göre Tukey HSD sonuçları (İslami finans faizsiz bir sistemdir. Maddesi)

Tablo 6.39. Yaş değişkenine göre Tukey HSD sonuçları (İslami finasta belirsizliğe ve aldatmaya asla izin verilmez. Maddesi)

Tablo 6.40. Yaş değişkenine göre Tukey HSD sonuçları (İslami finasta finansal işlemler mutlaka bir varlığa dayanmalıdır. Maddesi)

Tablo 6.41. Yaş değişkenine göre Tukey HSD sonuçları (İslami finans kuruluşu her türlü ticari işlemi finanse edebilir. Maddesi)

Tablo 6.42. Yaş değişkenine göre Tukey HSD sonuçları (İslami finans sistemi sadece Müslüman ülkelerde uygulanmaktadır. Maddesi)

Tablo 6.43. Yaş değişkenine göre Tukey HSD sonuçları (Peşin alım vadeli satım uygulaması sonucu anaparanın üzerinde ödenen fazla tutar, İslami bankanın karıdır. Maddesi)

Tablo 6.44. Yaş değişkenine göre Tukey HSD sonuçları (Peşin alım vadeli satım uygulamasında satıcı, alıcıya satın alma maliyeti ve talep ettiği kar hakkında bilgi vermeyebilir. Maddesi)

Tablo 6.45. Yaş değişkenine göre Tukey HSD sonuçları (Yatırımlar tasarruflara eşittir. Maddesi)

Tablo 46: Anket formu

ŞEKİL/GRAFİK LİSTESİ

- Grafik 6.1.** Katılımcıların demografik özellikleri
- Grafik 6.2.** Katılımcıların medeni durum dağılımı
- Grafik 6.3.** Katılımcıların yaş dağılımı
- Grafik 6.4.** Katılımcıların aylık gelir dağılımı
- Grafik 6.5.** Katılımcıların çalışma yılı dağılımı
- Grafik 6.6.** Katılımcıların unvan dağılımı
- Grafik 6.7.** Araştırma bulguların özeti

1. GİRİŞ

Teknolojik gelişmelere bağılı olarak hızla gelişen dünya birçok konuda bireylerin kendini geliştirmesini sağlamaktadır. Sosyal hayatın gereksinimlerinin başında gelen hayatın idame edilmesi; yemek, barınmak, sağık ve eğitim gibi başlıca zaruri ihtiyaçların karşılanmasında en temel etkiye sahip bireylerin kazançlarını ne ölçüde değerlendireceğı önem arz etmektedir.

Tarihin bütün dönemlerinde bireylerin yapmış oldukları ekonomik tasarrufları güvenilirlik ve güvenlik kaygısına bağılı olarak nasıl bir yatırım aracına dönüştüreceğı riski taşımaktadır. Bankacılık ve finans sektörünün gelişmesiyle birlikte ortaya çıkan yatırımların çeşitliliğı birey davranışlarına nasıl bir yön vereceğine dair inanç faktörü de büyük rol oynamaktadır. Nitekim Türkiye gibi nüfusunun büyük çoğunluğunun İslami bir anlayışa sahip olduğı ülkelerde “faiz ve helal” kavramları gün geçtikçe daha çok özel bir etkiye sahip olmaktadır.

Bireylerin ekonomik kaygılarının başında gelen krizlerden minimum düzeyde etkilene çabası yapacakları yatırımların ne ölçüde güvenilir olacağı sorusunu beraberinde getirmektedir. Tam da burada en çok ihtiyaç duyacakları finansal okuryazarlık becerisinin hangi ölçüde olduğı azımsanamayacak derecede bir etkiye sahip olması beklenmektedir. Tüketicilerin ekonomik yönelimlerini yani kişisel bütçe yönetimini ya da tasarruflarını değerlendirirken yeteri derecede bir bilgi birikimine sahip olup olmadıkları finansal okuryazarlık düzeylerini göstermektedir.

Finansal okuryazarlık “ekonomik mana ve riskle alakalı bilgi becerisine bağılı olarak çeşitli finansal adımlarda kararların kullanma etkisi, motive etmesi ve güven tahsis etmesi olarak tanımlanmaktadır. Genel amacı, bireylerin ve toplumun ekonomik refah düzeyini artırarak yaşamlarını kolaylaştırmaktır. (OECD,2014)

Finansal okuryazarlığa bireysel ekonomik bilgi ve becerilere sahip olmakla beraber bu yeterliliğı ciddi manada finansal bir harekete dönüştürme çabasını da gerektirmektedir. Finansal okuryazarlık ve finansal yeterlilik bir birine yakın fakat ayrı iki kavramdır. Finansal okuryazarlık ve finansal içeriğine katkısı olan “harekete geçme kozu” kadar “harekete geçme kabiliyeti” manasına gelen finansal yeterliliğı tanımlamaktadır. (Sherraden,2013)

Türkiye’de İslami bankacılık sistemi (Katılım Bankacılığı) faaliyete başlangıç yılı olan 1983 yılından beri sürekli olarak yenilikçi bir çaba göstermektedir. Nitekim daha önce sadece yabancı sermaye ile kurulup faaliyette bulunan İslami bankacılık sisteminin gün geçtikçe daha çok talep görmesi sonucunda Türkiye’de devlet bankası olarak faaliyet gösteren bankaların da katılım banka sektöründe faaliyete başladığı görülmektedir. Türkiye toplumun bir bütün olarak ele aldığımızda son 50 yıldaki değişimlerin siyasal ve sosyal anlamda birbirini etkilediğini ve bunların doğal sonucu olarak ekonominin de bu süzgeçten geçerek farklı reaksiyonlara maruz kaldığı görülmektedir. Dijital küreselleşmeyle beraber bankacılık sektöründe görülen krizlerin dünya genelinde etkili olduğu gibi Türkiye’de de ekonomiyi olumsuz etkilediği gözlemlenmektedir. Nitekim bu olumsuzluk durumunda ülke ekonomisinin ayakta kalmasını sağlamak amacıyla manevra kabiliyeti göstermeye çalışan siyasal iktidarların ne derecede başarılı oldukları yıllardır bir tartışma konusu oluşturmaktadır. Bireylerin ileriye dönük olarak yaptıkları yatırımlarda ülke ekonomisinin hangi alanlarda daha az etkileneceği, ne tür yatırım araçlarına güvenileceği bu istikrarsızlık ortamından fazlasıyla etkilenmektedir. Faiz düşüş ve yükselişlerinden dolayı ekonomik kayba uğramak istemeyen bireylerin finansal okuryazarlık alanında kendilerini geliştirmeleri çok büyük önem arz etmektedir. İslami finansal okuryazarlıkta da durum çok da farklı değildir. Helal algısının önem kazanmasıyla beraber yatırım tercihlerinde katılım bankacılığına yönelen bireylerin de finansal okuryazarlık bilgi birikimlerini artırarak olumsuz piyasa koşullarından minimum derecede etkilenmeleri ve bunu kendi lehine çevirecek yatırım araçlarına yönelmeleri gerekmektedir.

İslam sermayenin Türkiye’de son 35 yılda daha çok ekonomik çarkın içinde yer almasına rağmen katılım bankacılığının istenilen düzeye gelmemektedir. “2017 yılında bankacılık sektörünün %5’lik bir pazar payına sahipken 2023 yılı itibarıyla %8,5 ‘lik bir pazar payına ulaştığı görülmektedir.” (Katılım Finans.com)

Finansal okuryazarlık, Türkiye gibi gelişmekte olan devletlerde siyasal iktidarlar, bankacılar, sermaye piyasaları gibi birçok zümrenin ilgisini çekmektedir. (Ganesan vd.2020) İslami finansal okuryazarlığın da tıpkı finansal okuryazarlık gibi gün geçtikçe önemi anlaşılmaya başlanmış olup ekonomik tahlil ve araştırma gerektiren bir misyona büründüğü anlaşılmaktadır.

Bireylerin edinmiş olduğu ekonomik alt yapıyla beraber; tasarruf, yatırım ve risk konularında atacakları adımların ne ölçüde olacağı ya da inançlarının bu anlamda ne kadar etkili olacağı merak konusu olmakla beraber bilimsel bir düzeye oturtulması

gereken çok önemli bir alan açmaktadır. Nitekim insanın sürdürmesi gereken yaşamında belli normlara göre hayatını şekillendirdiği tarihin birçok döneminde gözlemlenmektedir. Dini inanç, kültürel alışkanlıklar, tabular ve kaygı eşiği bunun şekillenmesinde büyük rol üstlenmektedir.

Bu çalışmamda helal algısının bireyleri katılım bankacılığına yönlendirilmesinde ne derecede etkili olacağı, bireylerin mevcut konjektörde finansal okuryazarlık ve islami finansal okuryazarlık konularındaki bilgi birikimleri ne ölçüde olduğu, dini hassasiyetin ekonomiye nasıl yansıdığı Batman Üniversitesi bileşenlerinin nasıl bir tutum sergiledikleri belirlenmiştir.

2. KATILIM BANKALARI

2.1. Katılım Bankaları

2.1.1. Katılım bankası kavramı

Katılım bankaları, faizsiz bankacılık ilkelerine göre çalışan ve mudilerden topladıkları fonları reel sektöre dayalı olarak kullandıran finansal kurumlardır. Geleneksel bankalardan farklı olarak faiz yerine kâr-zarar ortaklığı esasına dayanırlar (Yılmaz & Kaptan, 2020).

2.1.2. Katılım bankası tanımı

Katılım bankası; mevduat kabul eden, kredi veren ve yatırım faaliyetinde bulunan, ancak bu işlemleri İslami finans ilkeleri doğrultusunda faizsiz olarak yürüten bankacılık sistemidir. Türkiye’de 2005 yılında yürürlüğe giren Bankacılık Kanunu ile bu bankalar resmen “katılım bankası” olarak tanımlanmıştır (BDDK, 2020).

2.1.3. Katılım bankalarının özellikleri

Katılım bankalarının başlıca özellikleri şunlardır:

Faizsiz finans anlayışı ile çalışmaları

Gerçek ekonomik faaliyetlere dayalı işlem yapmaları

Kâr-zarar ortaklığı esasını benimsemeleri

İslami ilkelere uygunluğu denetleyen danışma kurullarına sahip olmaları

Sosyal sorumluluk ve etik değerlere önem vermeleri (Akyol & Tüfekci, 2019)

2.1.4. Katılım bankalarının ortaya çıkış nedenleri

Katılım bankalarının ortaya çıkışında hem dini gerekçeler hem de ekonomik ihtiyaçlar etkili olmuştur. Faize duyulan tepkiyle birlikte alternatif finans sistemlerine

olan ihtiyaç artmıştır. Özellikle İşlam lkelerinde yaygınlaşan bu sistem, zamanla küresel çapta kabul görmüştür.

2.1.4.1. Sosyal nedenler

Toplumun önemli bir kesimi, inançları gereği faize dayalı işlemlerden uzak durmak istemektedir. Bu nedenle, faizsiz bankacılık prensipleriyle çalışan katılım bankaları toplumun ahlaki ve dini değerleriyle uyumlu bir alternatif sunmaktadır. Ayrıca sosyal adalet ve gelir paylaşımına olan duyarlılık da bu bankaların tercih edilme nedenleri arasındadır (Khan, 2015).

2.1.4.2. Ekonomik nedenler

Katılım bankaları, faizsiz finansman sağlayarak girişimcileri ve reel sektörü desteklemekte, ekonomik büyümeye katkı sunmaktadır. Kriz dönemlerinde risk paylaşımına dayalı yapıları sayesinde daha istikrarlı olabildikleri de gözlemlenmiştir. Ayrıca, sermaye piyasalarında derinlik oluşturma yönünde önemli roller üstlenmektedirler (Ahmed, 2010).

3. FİNANSAL OKURYAZARLIK VE İSLAMİ FİNANSAL OKURYAZARLIK KAVRAMI

3.1. Finans ve Finansal Okuryazarlık

3.1.1. Finans tanımı

Finans, bireylerin, işletmelerin ve devletlerin fonları nasıl temin ettikleri, bu fonları nasıl yönettikleri ve değerlendirdikleri ile ilgilenen bir bilim dalıdır. Finans, sadece para yönetimini değil; aynı zamanda yatırım kararlarının alınması, riskin analiz edilmesi ve fonların maksimum faydayı sağlayacak biçimde yönlendirilmesini içerir (Brealey, Myers & Allen, 2020). Günümüzde finans, bireyler için mikro düzeyde bütçe ve tasarruf, şirketler için sermaye yapısı ve kaynak maliyeti, devletler için ise makroekonomik istikrarla ilişkilidir.

3.1.2. Finansal okuryazarlık kavramı

Finansal okuryazarlık; bireylerin temel finansal kavramları anlaması, finansal ürünleri ve hizmetleri değerlendirebilmesi, bilinçli ekonomik kararlar alabilmesi ve bu kararları sürdürülebilir bir mali yönetim biçimine dönüştürebilme yetkinliğidir (OECD, 2020). Bu kavram, hem bilgi edinmeyi hem de bilgiye dayalı davranış geliştirmeyi kapsar.

3.1.3. Finansal eğitim

Finansal eğitim, bireylere para yönetimi, borçlanma, yatırım, tasarruf, bütçe planlama ve emeklilik hazırlığı gibi alanlarda bilgi ve beceri kazandırmayı amaçlayan sistematik bir öğretim sürecidir. Finansal eğitimin temel hedefi, bireyleri ekonomik hayatlarında daha sağlıklı kararlar alabilecek duruma getirmektir (Huston, 2010). Bu eğitim yaşam boyu devam eden bir süreç olarak ele alınmalıdır.

3.1.4. Finansal bilgi

Finansal bilgi, bireyin finansal karar alma süreçlerinde kullanabileceği bilgi birikimini ifade eder. Bu bilgiler, faiz oranları, enflasyon, kredi, yatırım araçları ve mali planlama gibi konuları kapsar (Remund, 2010). Finansal bilgi, finansal davranışların temelini oluşturur ve finansal refahı doğrudan etkiler.

3.1.5. Finansal okuryazarlık (Detaylandırılmış tanım)

Finansal okuryazarlık, yalnızca bilgi sahibi olmakla sınırlı değildir; aynı zamanda bu bilgiyi doğru zamanda, doğru bağlamda ve sürdürülebilir şekilde uygulama becerisini de içerir. Bireylerin, yaşam boyunca karşılaştıkları mali kararlar karşısında rasyonel, bilinçli ve geleceğe dönük planlama yapabilmeleri bu kavramın temelini oluşturur (Lusardi & Mitchell, 2014). Finansal okuryazarlık; bilişsel kapasite, tutum ve davranış birleşimi ile açıklanabilir.

3.1.6. Finansal okuryazarlığın önemi

Finansal okuryazarlık, bireylerin kendi ekonomik refahlarını koruma ve artırma becerilerinin yanı sıra, ekonomik sistemin genel istikrarına da katkı sağlar. Finansal okuryazarlık düzeyi yüksek bireyler, kaynaklarını daha etkin kullanır, borçlanma kararlarında daha bilinçli davranır ve mali riskleri daha iyi yönetir (Atkinson & Messy, 2012).

3.1.7. Finansal okuryazarlığın bireyler açısından önemi

Finansal okuryazarlık, bireylerin günlük yaşamda karşılaştıkları mali sorumluluklar karşısında daha kontrollü ve stratejik davranmalarını sağlar. Bütçeleme, tasarruf, borç ödeme ve yatırım gibi kararlar, finansal okuryazarlık becerisiyle doğrudan ilişkilidir. Bu beceri, özellikle düşük ve orta gelirli bireyler için ekonomik kırılganlıkları azaltıcı bir unsur olarak öne çıkmaktadır (Lusardi, 2015).

3.2. İslami Finans Kavramı

İslami finans, faizsiz (ribasız) ve risk paylaşımına dayalı bir finansal sistemdir. Kur'an ve Sünnet'te belirtilen ilkelere dayanan bu sistemde, haram kazanç yolları ve belirsizlik (garar) yasaklanmıştır. İslami finans araçları, meşru ticari faaliyetlere yatırım yapılmasını esas alır (Usman & Tufail, 2019).

3.2.2. İslami finans ilkeleri

İslami finans sistemi şu temel ilkelere dayanır:

- Faiz (riba) yasağı
- Risk paylaşımı ve ortaklık temelli işlemler (mudaraba, murabaha, müşaraka)
- Gerçek varlığa dayalı finansman
- Ahlaki ve sosyal sorumluluk ilkeleri
- Belirsizlik (garar) ve spekülasyon (maysir) yasağı bu ilkeler doğrultusunda, İslami finans sisteminde işlem gören tüm ürünler şeriata uygunluk bakımından denetlenir (Hanif, 2011).

3.2.3. İslami finansal okuryazarlık tanımı

İslami finansal okuryazarlık; bireylerin İslami finans ürünlerini, prensiplerini ve kurumlarını anlayabilme, değerlendirebilme ve bu bilgilere uygun davranış geliştirebilme becerisidir. Bu okuryazarlık, hem bireysel mali bilinç hem de dini hassasiyet açısından önemlidir (Lajuni et al., 2021).

3.2.4. İslami finansal okuryazarlığın önemi

İslami finansal okuryazarlık düzeyi yüksek bireyler, katılım bankaları gibi faizsiz finans kurumlarını daha bilinçli tercih ederler. Bu durum, hem bireyin kendi inançlarına uygun finansal kararlar almasını sağlar hem de İslami finans sektörünün gelişmesine katkı sunar (Pala et al., 2023).

3.2.5. İslami finansal okuryazarlık uygulama yöntemleri

İslami finansal okuryazarlık düzeyinin artırılması için:

Üniversitelerde müfredata dâhil edilmesi,

Katılım bankalarının bilgilendirme çalışmaları yapması,

Diyanet İşleri ve kamu kurumlarının iş birliğiyle seminer, yayın ve kampanyalar yürütülmesi önerilmektedir (Patrisia et al., 2023).

4. KAYNAK ARAŞTIRMASI

Bu bölümde, İslami finans okuryazarlığı ile katılım bankası tercihi arasındaki ilişkiye dair güncel akademik çalışmalar ele alınmıştır. Yapılan araştırmalar, bireylerin İslami finans konusundaki bilgi düzeylerinin faizsiz bankacılık tercihlerine etkide bulunduğunu göstermektedir.

Son yıllarda yapılan araştırmalar, bireylerin İslami finans okuryazarlık düzeylerinin katılım bankası tercihini etkilediğini ortaya koymuştur. Pala ve arkadaşları (2023), Türkiye’de yaptıkları çalışmada, İslami finans okuryazarlığının İslami bankacılık hizmetlerinin benimsenmesinde önemli bir rol oynadığını belirtmiştir. Benzer şekilde, Pilatin ve Dilek (2023), Planlı Davranış Teorisi çerçevesinde bireylerin tutumlarının banka tercihlerini etkilediğini ortaya koymuştur. Ergün (2025) tarafından yapılan çalışmada, Türkiye’deki gençler arasında İslami finans okuryazarlığı ile finansal davranışlar arasındaki ilişki incelenmiş ve finansal bilgi düzeyinin olumlu etkisi vurgulanmıştır.

Patrisia ve arkadaşları (2023), Endonezya’da Z kuşağı üzerinde gerçekleştirdikleri araştırmada, İslami finans okuryazarlığının finansal davranışlar üzerindeki etkisini incelemiş ve aile içi iletişim ile risk toleransının bu süreçte önemli olduğunu belirtmişlerdir.

Bu bulgular, İslami finans okuryazarlığının bireylerin katılım bankası tercihleri üzerindeki etkisini desteklemekte ve literatürdeki diğer çalışmalarla uyumlu sonuçlar ortaya koymaktadır.

5. YÖNTEM

5.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, Batman Üniversitesi personelinin katılım bankası tercihinde İslami finans okuryazarlığının etkisini incelemeye yönelik olarak yapılmış nicel bir araştırmadır. Çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Bu model, değişkenler arasındaki ilişkilerin varlığını ve yönünü belirlemeye yönelik bir desen sunmaktadır. Ayrıca, finansal ve İslami finansal okuryazarlık düzeylerinin demografik özellikler açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla karşılaştırmalı analizler gerçekleştirilmiştir.

5.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Batman Üniversitesi'nde görev yapmakta olan akademik ve idari personel oluşturmaktadır. Bu personel grubu, çalışmada kullanılan ölçme araçlarını doldurarak araştırmaya katılmıştır.

Örneklem, kolayda örnekleme yöntemi ile belirlenmiş olup, toplam 269 katılımcı googleform üzerinden açılan anketi doldurarak çalışmaya katılmıştır. Katılımcılar farklı cinsiyet, yaş grubu, gelir düzeyi, çalışma yılı ve unvan kategorilerine sahiptir. Bu durum, araştırmada demografik değişkenler açısından karşılaştırmalı analiz yapılmasına olanak sağlamıştır.

5.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplamak amacıyla iki bölümden oluşan bir anket formu kullanılmıştır. Anketin:

- **Birinci bölümü:** Katılımcıların **demografik bilgilerini** (cinsiyet, medeni durum, yaş, aylık gelir, çalışma yılı, unvan) içermektedir.
- **İkinci bölümü:** Katılımcıların **finansal okuryazarlık ve İslami finansal okuryazarlık** düzeylerini ölçmeye yönelik hazırlanmış **38 maddeden oluşan ölçme aracını** kapsamaktadır.

Ölçme aracındaki her bir madde, **5'li Likert tipi** ölçekle yanıtlanmıştır (1 = Kesinlikle Katılmıyorum, 5 = Kesinlikle Katılıyorum).

Ölçme aracının **güvenirliği Cronbach's Alpha katsayısı ile test edilmiş** ve yüksek bir güvenilirlik düzeyi ($\alpha = 0.955$) elde edilmiştir. Ölçeğin geçerliliğini belirlemek amacıyla **Keşfedici Faktör Analizi (KFA)** uygulanmıştır ve faktör yapısının uygun olduğu görülmüştür.

5.4. Verilerin Analizi

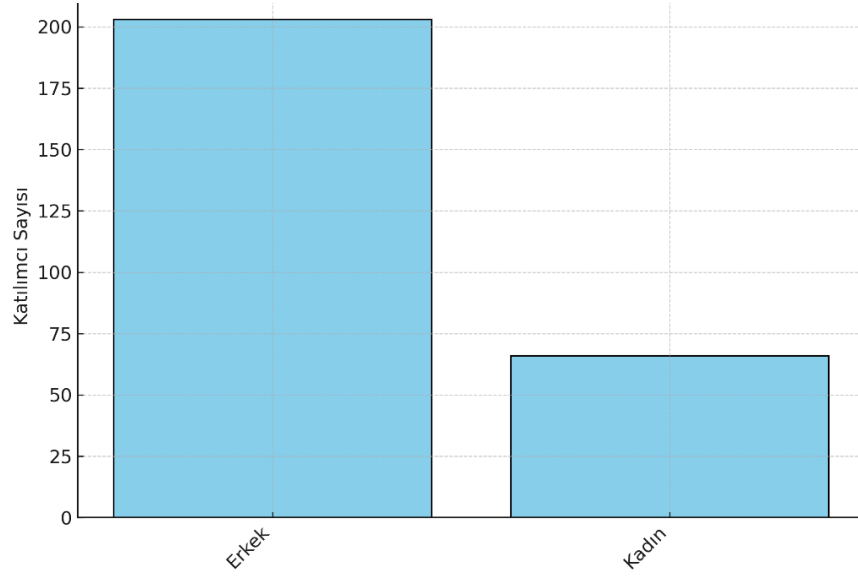
Toplanan veriler, **SPSS programı** ve Python analiz araçları kullanılarak değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde aşağıdaki istatistiksel yöntemler uygulanmıştır:

- **Tanımlayıcı istatistikler** (frekans, yüzde, ortalama, standart sapma)
- **Güvenirlik analizi** (Cronbach's Alpha)
- **Geçerlilik analizi** (Keşfedici Faktör Analizi – KFA, Eigenvalue, açıklanan varyans oranı)
- **İlişki analizi** (Pearson korelasyon analizi)
- **Regresyon analizi** (okuryazarlık düzeyinin katılım bankası tercihiine etkisini incelemek için)
- **Bağımsız örneklem t-testi** (cinsiyete göre farklılık)
- **Tek yönlü varyans analizi (ANOVA)** (yaş, gelir, çalışma yılı ve unvana göre farklılıklar)
- **Post-Hoc Tukey HSD testi** (anlamlı fark çıkan gruplar arasında hangi gruplar arasında fark olduğunu belirlemek için)

6. BULGULAR VE TARTIŞMA

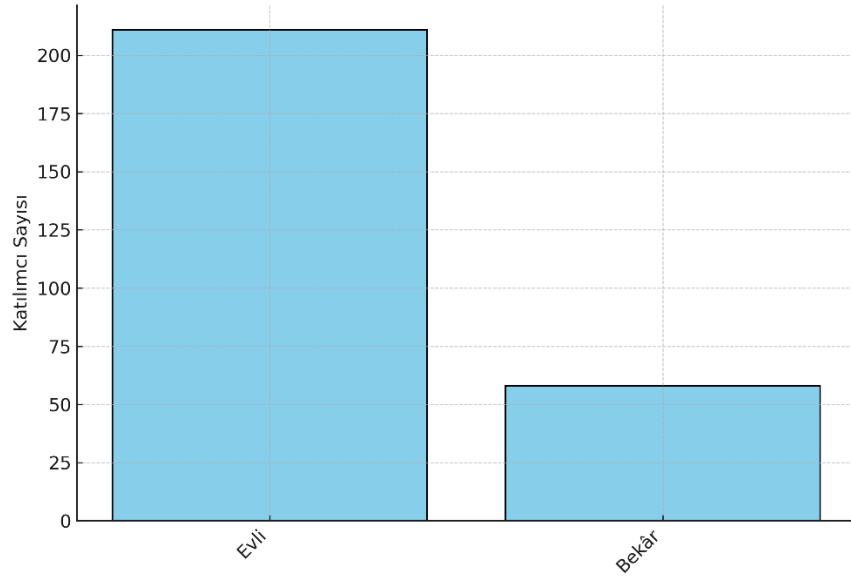
6.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri ve Grafikselsel Analiz

Araştırmaya toplam 269 kişi katılımcı yer almaktadır. Katılımcıların demografik özelliklerine göre dağılımı Grafik 1,2,3,4,5,6 ve Tablo 1’de gösterilmiştir.

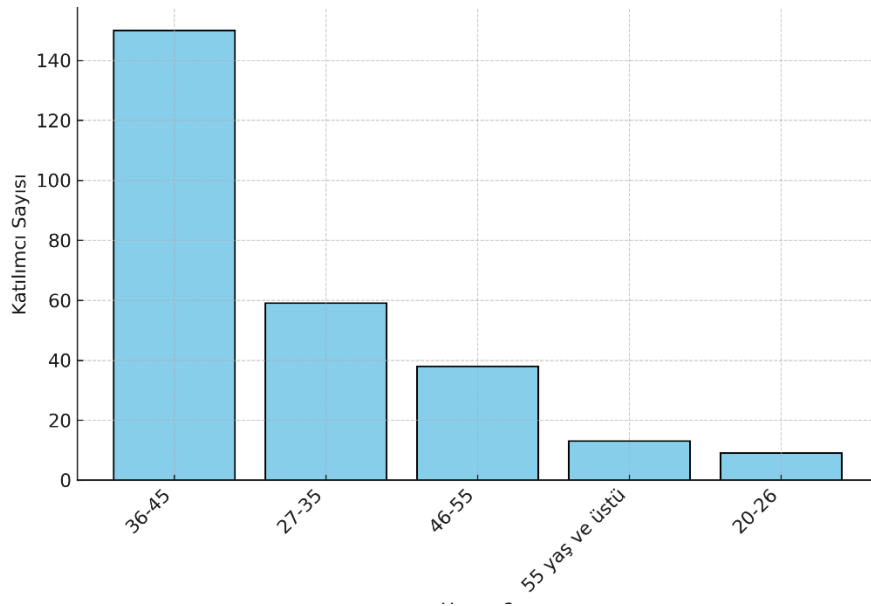
Şekil 6.1. Katılımcıların cinsiyet dağılımı

Grafik 1 incelendiğinde araştırma katılımcıların büyük bir kısmı erkek olduğu görülmektedir. Bu durum, analizlerde cinsiyetin etkisini değerlendirirken dikkate alınması gerektiğini göstermektedir.

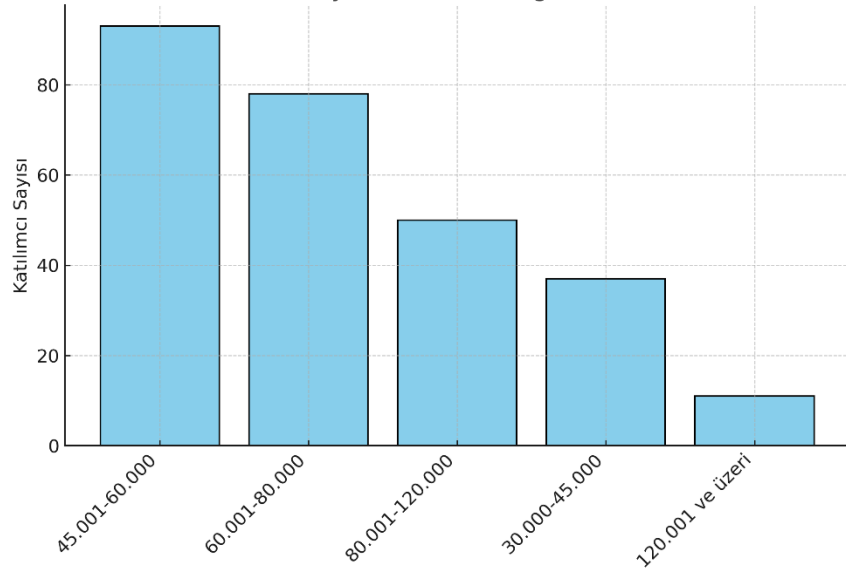
6.2. Katılımcıların medeni durum dağılımı

Grafik 2 incelendiğinde, katılımcıların çoğunluğu evlidir. Bekâr olanların oranı ise daha düşüktür.

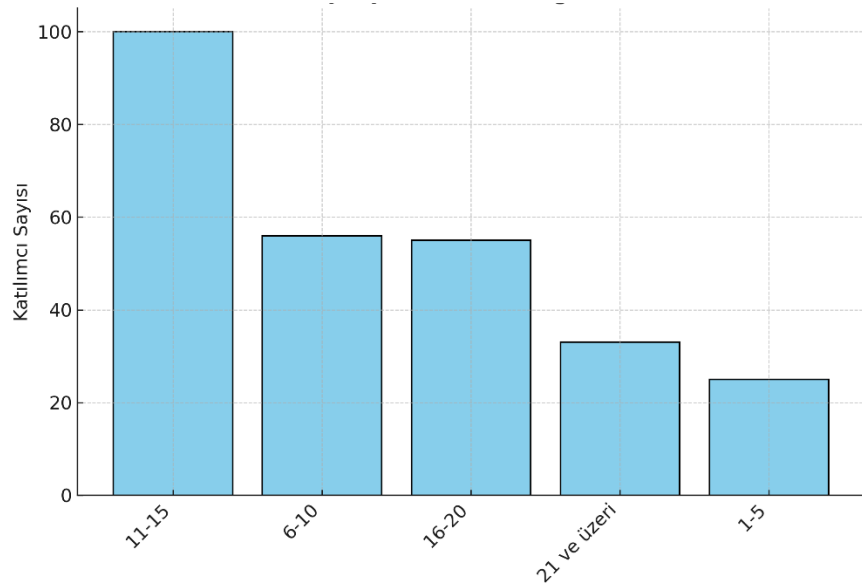
Şekil 6.3. Katılımcıların yaş dağılımı

Grafik 3 incelendiğinde, 36-45 yaş grubunun ağırlıklı olarak yer aldığı, en az yaş grubunun ise 20-26 arasında olduğu görülmektedir.

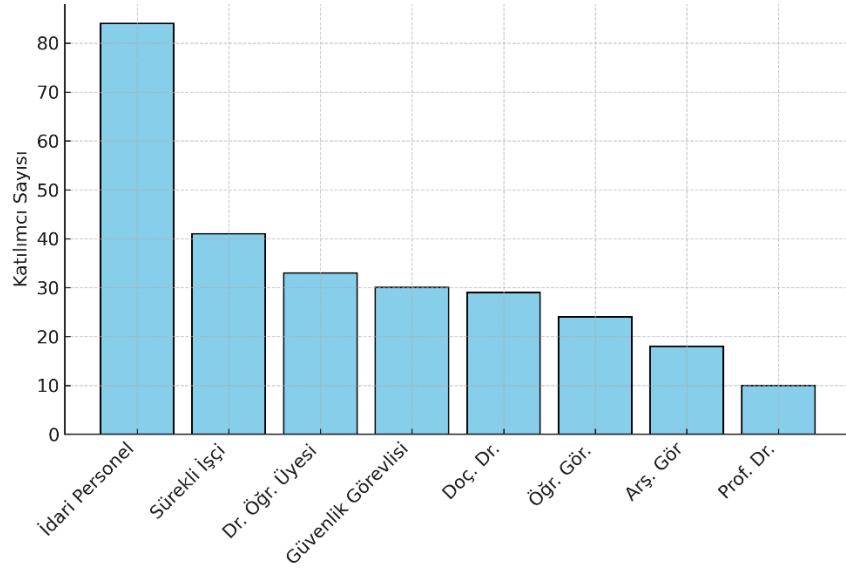
Şekil 6.4. Katılımcıların aylık gelir dağılımı

Grafik 4 incelendiğinde, katılımcıların en büyük kısmının 30.000-45.000 ile 60.001-80.000 TL gelir bandında olduğu görülmektedir.

Şekil 6.5. Katılımcıların çalışma yılı dağılımı

Grafik 5 incelendiğinde, katılımcıların önemli bir bölümü 11-15 yıl arası çalışmış olup, 6-10 ile 16-20 yıl arası çalışanların birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Şekil 6.6. Katılımcıların unvan dağılımı

Grafik 6 incelendiğinde, ağırlıklı olarak idari personel, sürekli işçi ve Dr. Öğr. Üyesi unvana sahip katılımcıların araştırmada yer aldığı görülmektedir.

Grafikler veri ve rakamsal açıdan Tablo 1’de şu şekilde özetlenmiştir.

Tablo 6.1. Katılımcıların demografik özellikleri

Değişken	Kategori	N	%
Cinsiyet	Erkek	203	75,46
	Kadın	66	24,54
Medeni durum	Bekar	211	78,44
	Evli	58	21,56
Yaş	20-26	9	3,35
	27-35	59	21,93
	36-45	150	55,76
	46-55	38	14,13
	55 yaş ve üstü	13	4,83
Gelir	30.000-45.000	37	13,75
	45.001-60.000	93	34,57
	60.001-80.000	78	29
	80.001-120.000	50	18,59
	120.001 ve üzeri	11	4,09
	1-5	25	9,29
	6-10	56	20,82
Mesleki kıdem	11-15	100	37,17
	16-20	55	20,45
	21 ve üzeri	33	12,27

	Arş.Gör	18	6,69
	Öğr.Gör	24	8,92
Ünvan	Dr.Öğr.Üyesi	33	12,27
	Doç.Dr	29	10,78
	Prof.Dr.	10	3,72
	İdari Personel	84	31,23
	Sürekli İşçi	41	15,24
	Güvenlik Görevlisi	30	11,15

Tablo 1’de görüldüğü üzere, katılımcıların %75,46,6’u erkek (n=203) ve %24,54’ü kadın (n=66) olarak belirlenmiştir. Medeni durum açısından, katılımcıların %78,44’ü bekâr (n=211), %21,56’si ise evli (n=58) durumdadır. Katılımcılar yaşlarına göre; 20-26 yaş (%3,3, n=9), 27-35 yaş (%21,93, n=59), 36-45 yaş (%55,76, n=150), 46-55 yaş (%11,13, n=38) ve 55 yaş ve üstü (%4,83, n=13) şeklinde dağılmaktadır. Gelir seviyelerine göre incelendiğinde, katılımcıların %13,75’inin geliri 30.000-45.000 arasında (n=37), %34,57 ’sinin 45.001-60.000 arasında (n=93), %29’unun 60.001-80.000 arasında (n=78), %18,59’unun 80.001-120.000 arasında (n=50) ve %4,09’unun 120.001 ve üzeri (n=11) olduğu belirlenmiştir. Mesleki kıdem açısından, katılımcıların %9,29 ’u 1-5 yıl (n=25), %20,82’si 6-10 yıl (n=56), %37,7’si 11-15 yıl (n=100), %20,45’i 16-20 yıl (n=55) ve %12,27’si 21 ve üzeri yıl (n=33) mesleki deneyime sahiptir. Ünvanlara göre dağılıma bakıldığında, katılımcıların %6,69’u Arş. Gör. (n=18), %8,92 Öğr. Gör. (n=24), %12,27 Dr. Öğr. Üyesi (n=33), %10,78’i Doç. Dr. (n=29), %3,72’si Prof. Dr. (n=10), %31,23’ü İdari Personel (n=84), %15,24’ü sürekli işçi (n=41) ve %11,15’i (n=30) güvenlik görevlisi olarak sınıflandırılmıştır.

6.2. Geçerlilik Analizi

Katılımcıların finansal ve İslami finansal okuryazarlık düzeylerini ölçmek üzere hazırlanan 38 maddelik ölçme aracına yönelik Keşfedici Faktör Analizi (KFA) sonuçları şu şekildedir:

Tablo 6.2. Eigenvalue ve açıklanan varyans sonuçları (Kaiser Kriteri kullanılarak)

Faktör (Bileşen)	Eigenvalue	Açıklanan Varyans Oranı	Kümülatif Varyans
1	14.89	%39.05	%39.05
2	3.52	%9.23	%48.28
3	2.14	%5.61	%53.89
4	1.39	%3.66	%57.55
5	1.15	%3.03	%60.59

6	1.05	%2.77	%63.35
---	------	-------	--------

Faktör (Bileşen) Eigenvalue Açıklanan Varyans Oranı Kümülatif Varyans

Araştırmada kullanılan 38 maddelik ölçme aracının geçerliliğini incelemek amacıyla yapılan Keşfedici Faktör Analizi (KFA) sonucunda, öz değerleri 1'in üzerinde olan 6 faktör elde edilmiştir. Bu 6 faktör, toplam varyansın %63,35'ini açıklamaktadır. İlk faktör tek başına toplam varyansın %39,05'ini açıklamaktadır. Bu sonuçlar, ölçeğin çok boyutlu bir yapıya sahip olduğunu ve geçerli bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

6.3. Güvenirlilik Analizi

Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı, bir ölçüm aracının iç tutarlılığını değerlendirmek için kullanılan bir istatistiksel ölçüdür. Bir testin güvenilir olması, aynı şeyi ölçen öğelerin birbiriyle uyumlu ve istikrarlı olduğu anlamına gelmektedir. Bu, ölçüm aracının tekrarlanabilir ve güvenilir sonuçlar verme olasılığını artırmaktadır. Cronbach alfa katsayısı, ölçüm aracındaki her bir öge ile toplam puan arasındaki korelasyonları içermektedir. Yüksek bir alfa değeri, öğelerin birbiriyle uyum içinde olduğunu ve ölçüm aracının güvenilir olduğunu göstermektedir. Bu katsayı, 0 ile 1 arasında bir değer almakta ve bu değer 1'e ne kadar yakınsa, iç tutarlılığın o kadar yüksek olduğunu göstermektedir. Cronbach alfa katsayısı genel olarak aşağıdaki gibi sınıflandırılmaktadır (Gürbüz ve Şahin, 2014):

- 0.00-0.20 arası çok zayıf güvenilirlik,
- 0.21-0.40 arası zayıf güvenilirlik,
- 0.41-0.60 arası orta düzey güvenilirlik,
- 0.61-0.80 arası yüksek düzey güvenilirlik,
- 0.81-1.00 arası çok yüksek düzey güvenilirlik.

Bu çerçevede, araştırma ölçeğinin Cronbach alfa güvenilirlik katsayılarının 0,955'in üzerinde olduğu belirlendiğinden ölçeklerin yüksek düzeyde tutarlı ve güvenilir oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

6.4. Madde Bazında Güvenirlik Analizi ve İstatistikler

Bu bölümde, ölçme aracına ilişkin madde bazında güvenilirlik analizleri ve istatistiksel özellikler sunulmaktadır. Her bir madde için ortalama, standart sapma, varyans değerleri ve madde çıkarıldığında elde edilen Cronbach's Alpha değeri hesaplanmıştır. Elde edilen sonuçlar, ölçme aracının yüksek güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 6.3. Madde bazında güvenirlilik analizi ve istatistikler

Madde	Ortalama	Standart Sapma	Varyans	Alpha (Madde Silinirse)
Finansal işlemlerimde, faizden uzak durmaya özen gösteririm.	3.595	1.285	1.652	0.955
Finansal işlemlerde işlemin, İslam dininin kurallarına uygun olup olmadığına dikkat ederim.	3.662	1.264	1.598	0.955
Birikimlerimin bir kısmını ya da tamamını vadeli mevduat hesabında değerlendiririm.	3.037	1.335	1.782	0.955
Birikimlerimi İslami esaslara göre çalışan bir bankada değerlendirmeye dikkat ederim.	3.301	1.320	1.741	0.954
Fonlara yatırım yapmayı düşündüğümde; sadece İslam'ın yasaklamadığı hizmet ve faaliyet alanlarında kullanılan fonlara yatırım yapmayı tercih ederim.	3.532	1.291	1.668	0.954
Bireysel Emeklilik Sistemine ait planlamamdaki fon dağılımında İslami esasları dikkate alırım.	3.546	1.322	1.749	0.954

Kredi kartı borcumun tamamını ödemeye dikkat ederim.	4.063	1.040	1.082	0.955
Faturalarımı zamanında ödemeye dikkat ederim.	4.190	0.976	0.953	0.955
Zaman zaman kredi kartımdan ya da esnek hesabımdan nakit avans kullanıyorum.	3.439	1.380	1.904	0.955
Kredi kullanmam gerektiği zaman, kredi faizi oranlarını karşılaştırırım.	3.751	1.270	1.613	0.955
Geleneksel bankanın ve İslami bankanın kredi maliyetlerini karşılaştırdığımda; düşük maliyete sahip bankadan kredi almayı tercih ederim.	3.743	1.254	1.572	0.955
İslami finans hizmeti veren bankalarla geleneksel bankalar arasında bir fark olmadığına inanıyorum.	3.743	1.187	1.408	0.955
Geleneksel bankacılık ile İslami bankacılık araçlarının benzer olduğunu düşünüyorum.	3.770	1.165	1.357	0.955
İslami finansal araçları tanıyorum.	3.773	1.074	1.154	0.954
İslami bankacılık araçlarının kolay anlaşıldığını düşünüyorum	3.513	1.161	1.348	0.954
Faiz ve kar payı arasındaki farklar konusunda bilgi sahibiyim.	3.888	1.059	1.122	0.954
Kar payı olarak dağıtılan tutarın aslında faiz olduğunu düşünüyorum.	3.688	1.218	1.484	0.955
Devlet bankalarının	3.494	1.242	1.542	0.954

İslami finans hizmeti vermesi, İslami finans sistemine olan güvenimi olumlu etkiler.				
Kar- zarar ortaklığı sisteminde hiç zarar dağıtılmaması, İslami finans sistemine olan güvenimi zedeler.	3.654	1.144	1.309	0.954
İslami finans faizsiz bir sistemdir.	3.316	1.290	1.665	0.954
İslami finansta belirsizliğe ve aldatmaya asla izin verilmez.	3.335	1.296	1.679	0.953
İslami finansta finansal işlemler mutlaka bir varlığa dayanmalıdır.	3.770	1.089	1.185	0.954
İslami finans kuruluşu her türlü ticari işlemi finanse edebilir.	3.491	1.171	1.370	0.954
İslami finans sistemi paranın, risklerin ve ödüllerin paylaşıldığı yasal ticaret ve yatırımlar sonucunda elde edilmesine önem verir.	3.580	1.177	1.386	0.953
Faiz, paradan para kazanmak anlamına gelir.	3.929	1.082	1.170	0.955
İslami finans sistemi sadece Müslüman ülkelerde uygulanmaktadır.	3.517	1.199	1.437	0.954
Bir girişimci, faaliyetine yönelik İslami finans kuruluşundan ortaklık yöntemiyle 1000 TL almış olsun, girişimci faaliyeti sonucunda 100 TL zarar ederse oluşan zararı girişimci	3.691	1.098	1.207	0.954

üstlenmek zorunda kalır.				
İslami finansal sistemde fonlar, borç olarak değil kar zarar ortaklığı esasına göre toplanır.	3.691	1.043	1.087	0.953
Peşin alım vadeli satım uygulaması sonucu anaparanın üzerinde ödenen fazla tutar, İslami bankanın karıdır.	3.684	1.037	1.075	0.954
Peşin alım vadeli satım uygulamasında satıcı, alıcıya satın alma maliyeti ve talep ettiği kar hakkında bilgi vermeyebilir.	3.483	1.183	1.400	0.954
İslami bankalar, fon taleplerini geleneksel bankalarda olduğu gibi bireylere para vererek karşılırlar.	3.628	1.056	1.115	0.954
Enflasyon bir önceki aydan fazla ise şuan elimizdeki para geçmişe göre değer kaybetmiştir.	4.056	0.993	0.986	0.955
Fiyatı düşükken hisse senedi alırsam ve hisse senedinin fiyatı sonradan yükselirse, kâr elde ederim.	3.937	1.033	1.067	0.954
Ülkemizdeki finansal gelişmeleri takip ederim ve ona göre tasarruf yaparım; bu beni finansal okuryazar yapar.	3.654	1.091	1.190	0.954
Yatırımlar tasarruflara eşittir.	3.669	1.145	1.312	0.954
Aylık faiz oranı %10 olan bankaya şu an yatıracağım 500 TL'yi bir ay sonra 550 TL olarak geri alırım.	3.717	1.157	1.338	0.954
Yüksek getirisi olan bir yatırım, yüksek risk içerir.	4.011	1.002	1.004	0.954

Hisse senedi piyasalarında çeşitli piyasalardan hisse senedi alarak portföy oluşturmak, riski düşürmeye yardımcı olur.	3.900	0.947	0.897	0.954
--	-------	-------	-------	-------

6.5. Finansal Okuryazarlık ve İslami Finansal Okuryazarlık Düzeyi

Bu bölümde, araştırmada kullanılan finansal ve İslami finansal okuryazarlık ölçeğine ilişkin her bir maddenin ortalama ve standart sapma değerleri sunulmaktadır. Bu analiz, katılımcıların hangi konularda daha yüksek ya da düşük bilgi düzeyine sahip olduklarını göstermektedir.

Tablo 6.4. Finansal ve İslami finansal okuryazarlık ölçeğinin madde ortalamaları ve standart sapma değerleri

Madde	Ortalama	Standart Sapma
Finansal işlemlerimde, faizden uzak durmaya özen gösteririm.	3.595	1.285
Finansal işlemlerde işlemin, İslam dininin kurallarına uygun olup olmadığına dikkat ederim.	3.662	1.264
Birikimlerimin bir kısmını ya da tamamını vadeli mevduat hesabında değerlendiririm.	3.037	1.335
Birikimlerimi İslami esaslara göre çalışan bir bankada değerlendirmeye dikkat ederim.	3.301	1.320
Fonlara yatırım yapmayı düşündüğümde; sadece İslam'ın yasaklamadığı hizmet ve faaliyet alanlarında kullanılan fonlara yatırım yapmayı tercih ederim.	3.532	1.291
Bireysel Emeklilik Sistemine ait planlamamdaki fon dağılımında İslami esasları dikkate alırım.	3.546	1.322

Kredi kartı borcumun tamamını ödemeye dikkat ederim.	4.063	1.040
Faturalarımı zamanında ödemeye dikkat ederim.	4.190	0.976
Zaman zaman kredi kartımdan ya da esnek hesabımdan nakit avans kullanıyorum.	3.439	1.380
Kredi kullanmam gerektiği zaman, kredi faizi oranlarını karşılaştırırım.	3.751	1.270
Geleneksel bankanın ve İslami bankanın kredi maliyetlerini karşılaştırdığımda; düşük maliyete sahip bankadan kredi almayı tercih ederim.	3.743	1.254
İslami finans hizmeti veren bankalarla geleneksel bankalar arasında bir fark olmadığına inanıyorum.	3.743	1.187
Geleneksel bankacılık ile İslami bankacılık araçlarının benzer olduğunu düşünüyorum.	3.770	1.165
İslami finansal araçları tanıyorum.	3.773	1.074
İslami bankacılık araçlarının kolay anlaşıldığını düşünüyorum	3.513	1.161
Faiz ve kar payı arasındaki farklar konusunda bilgi sahibiyim.	3.888	1.059
Kar payı olarak dağıtılan tutarın aslında faiz olduğunu düşünüyorum.	3.688	1.218
Devlet bankalarının İslami finans hizmeti vermesi, İslami finans sistemine olan güvenimi olumlu etkiler.	3.494	1.242
Kar- zarar ortaklığı sisteminde hiç zarar dağıtılmaması, İslami finans sistemine olan güvenimi zedeler.	3.654	1.144

İslami finans faizsiz bir sistemdir.	3.316	1.290
İslami finansta belirsizliğe ve aldatmaya asla izin verilmez.	3.335	1.296
İslami finansta finansal işlemler mutlaka bir varlığa dayanmalıdır.	3.770	1.089
İslami finans kuruluşu her türlü ticari işlemi finanse edebilir.	3.491	1.171
İslami finans sistemi paranın, risklerin ve ödüllerin paylaşıldığı yasal ticaret ve yatırımlar sonucunda elde edilmesine önem verir.	3.580	1.177
Faiz, paradan para kazanmak anlamına gelir.	3.929	1.082
İslami finans sistemi sadece Müslüman ülkelerde uygulanmaktadır.	3.517	1.199
Bir girişimci, faaliyetine yönelik İslami finans kuruluşundan ortaklık yöntemiyle 1000 TL almış olsun, girişimci faaliyeti sonucunda 100 TL zarar ederse oluşan zararı girişimci üstlenmek zorunda kalır.	3.691	1.098
İslami finansal sistemde fonlar, borç olarak değil kar zarar ortaklığı esasına göre toplanır.	3.691	1.043
Peşin alım vadeli satım uygulaması sonucu anaparanın üzerinde ödenen fazla tutar, İslami bankanın karıdır.	3.684	1.037
Peşin alım vadeli satım uygulamasında satıcı, alıcıya satın alma maliyeti ve talep ettiği kar hakkında bilgi vermeyebilir.	3.483	1.183
İslami bankalar, fon taleplerini geleneksel bankalarda olduğu gibi bireylere para vererek karşılarlar.	3.628	1.056

Enflasyon bir önceki aydan fazla ise şuan elimizdeki para geçmişe göre değer kaybetmiştir.	4.056	0.993
Fiyatı düşükken hisse senedi alırsam ve hisse senedinin fiyatı sonradan yükselirse, kâr elde ederim.	3.937	1.033
Ülkemizdeki finansal gelişmeleri takip ederim ve ona göre tasarruf yaparım; bu beni finansal okuryazar yapar.	3.654	1.091
Yatırımlar tasarruflara eşittir.	3.669	1.145
Aylık faiz oranı %10 olan bankaya şu an yatıracığım 500 TL'yi bir ay sonra 550 TL olarak geri alırım.	3.717	1.157
Yüksek getirisi olan bir yatırım, yüksek risk içerir.	4.011	1.002
Hisse senedi piyasalarında çeşitli piyasalardan hisse senedi alarak portföy oluşturmak, riski düşürmeye yardımcı olur.	3.900	0.947

Araştırmada yer alan 38 maddelik finansal ve İslami finansal okuryazarlık ölçeğine ilişkin her bir maddenin ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 3'te hesaplanmıştır. Ölçekteki maddelere verilen cevaplar genellikle 3.0 ile 3.6 arasında ortalama göstermiştir. Bu sonuçlar, katılımcıların genel olarak orta düzeyde finansal ve İslami finansal okuryazarlık bilgisine sahip olduklarını göstermektedir. Ayrıca bazı maddelerde yüksek standart sapma değerleri bulunması, bu sorulara verilen yanıtlar arasında görüş farklılıkları olabileceğini düşündürmektedir.

6.6. Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırmalar (T-testi ve ANOVA)

Bu bölümde, katılımcıların demografik özelliklerine göre finansal ve İslami finansal okuryazarlık düzeylerinde farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan t-testi ve ANOVA analizlerinin sonuçları sunulmaktadır. Cinsiyet değişkeni için bağımsız örneklem t-testi, yaş, gelir, çalışma yılı ve unvan değişkenleri için ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır.

Tablo 6.5. Cinsiyet değişkenine göre T-Testi sonuçları

Madde	t-değeri	p-değeri
Finansal işlemlerimde, faizden uzak durmaya özen gösteririm.	2.477	0.014
Finansal işlemlerde işlemin, İslam dininin kurallarına uygun olup olmadığına dikkat ederim.	1.992	0.047
Birikimlerimin bir kısmını ya da tamamını vadeli mevduat hesabında değerlendiririm.	-0.376	0.707
Birikimlerimi İslami esaslara göre çalışan bir bankada değerlendirmeye dikkat ederim.	0.630	0.529
Fonlara yatırım yapmayı düşündüğümde; sadece İslam'ın yasaklamadığı hizmet ve faaliyet alanlarında kullanılan fonlara yatırım yapmayı tercih ederim.	0.228	0.820
Bireysel Emeklilik Sistemine ait planlamamdaki fon dağılımında İslami esasları dikkate alırım.	1.295	0.197
Kredi kartı borcumun tamamını ödemeye dikkat ederim.	0.704	0.482
Faturalarımı zamanında ödemeye dikkat ederim.	1.237	0.217
Zaman zaman kredi kartımdan ya da esnek hesabımdan nakit avans kullanıyorum.	-0.415	0.678
Kredi kullanmam gerektiği zaman, kredi faizi oranlarını karşılaştırırım.	-1.956	0.052
Geleneksel bankanın ve İslami bankanın kredi maliyetlerini karşılaştırdığımda; düşük maliyete sahip bankadan kredi almayı tercih ederim.	-0.783	0.435
İslami finans hizmeti veren bankalarla geleneksel bankalar arasında bir fark olmadığına inanıyorum.	0.724	0.470
Geleneksel bankacılık ile İslami bankacılık araçlarının benzer olduğunu düşünüyorum.	0.582	0.561
İslami finansal araçları tanıyorum.	1.726	0.086
İslami bankacılık araçlarının kolay anlaşıldığını düşünüyorum	0.470	0.639

Faiz ve kar payı arasındaki farklar konusunda bilgi sahibiyim.	1.157	0.249
Kar payı olarak dağıtılan tutarın aslında faiz olduğunu düşünüyorum.	0.045	0.964
Devlet bankalarının İslami finans hizmeti vermesi, İslami finans sistemine olan güvenimi olumlu etkiler.	0.300	0.765
Kar- zarar ortaklığı sisteminde hiç zarar dağıtılmaması, İslami finans sistemine olan güvenimi zedeler.	2.524	0.012
İslami finans faizsiz bir sistemdir.	0.203	0.839
İslami finansta belirsizliğe ve aldatmaya asla izin verilmez.	-0.647	0.518
İslami finansta finansal işlemler mutlaka bir varlığa dayanmalıdır.	0.362	0.717
İslami finans kuruluşu her türlü ticari işlemi finanse edebilir.	0.288	0.773
İslami finans sistemi paranın, risklerin ve ödüllerin paylaşıldığı yasal ticaret ve yatırımlar sonucunda elde edilmesine önem verir.	0.273	0.785
Faiz, paradan para kazanmak anlamına gelir.	0.044	0.965
İslami finans sistemi sadece Müslüman ülkelerde uygulanmaktadır.	1.314	0.190
Bir girişimci, faaliyetine yönelik İslami finans kuruluşundan ortaklık yöntemiyle 1000 TL almış olsun, girişimci faaliyeti sonucunda 100 TL zarar ederse oluşan zararı girişimci üstlenmek zorunda kalır.	0.597	0.551
İslami finansal sistemde fonlar, borç olarak değil kar zarar ortaklığı esasına göre toplanır.	1.038	0.300
Peşin alım vadeli satım uygulaması sonucu anaparanın üzerinde ödenen fazla tutar, İslami bankanın karıdır.	0.702	0.483
Peşin alım vadeli satım uygulamasında satıcı, alıcıya satın alma maliyeti ve talep ettiği kar hakkında bilgi vermeyebilir.	0.705	0.481
İslami bankalar, fon taleplerini geleneksel bankalarda olduğu gibi	-0.072	0.943

bireylere para vererek karşılarları.		
Enflasyon bir önceki aydan fazla ise şuan elimizdeki para geçmişe göre değer kaybetmiştir.	0.382	0.703
Fiyatı düşükken hisse senedi alırsam ve hisse senedinin fiyatı sonradan yükselirse, kâr elde ederim.	1.767	0.078
Ülkemizdeki finansal gelişmeleri takip ederim ve ona göre tasarruf yaparım; bu beni finansal okuryazar yapar.	1.851	0.065
Yatırımlar tasarruflara eşittir.	0.020	0.984
Aylık faiz oranı %10 olan bankaya şu an yatıracağım 500 TL'yi bir ay sonra 550 TL olarak geri alırım.	-1.183	0.238
Yüksek getirisi olan bir yatırım, yüksek risk içerir.	0.245	0.807
Hisse senedi piyasalarında çeşitli piyasalardan hisse senedi alarak portföy oluşturmak, riski düşürmeye yardımcı olur.	0.954	0.341

Tablo 5'te de gösterilen Cinsiyete Göre T-Testi sonuçları yorumlandığında, yapılan bağımsız örneklem t-testi sonuçlarına göre, bazı maddelerde **erkek ve kadın katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar** bulunmuştur ($p < .05$). Bu bulgu, **kadın ve erkek bireylerin bazı finansal konulara ve İslami finans uygulamalarına ilişkin bilgi ve yaklaşımlarında farklılıklar olabileceğini** göstermektedir. Ancak, anlamlı farklılık bulunmayan maddeler de mevcuttur. Bu durum, bazı bilgi alanlarının cinsiyetten bağımsız olarak benzer düzeyde paylaşıldığını düşündürülebilir.

Tablo 6.6. Yaş değişkenine göre ANOVA sonuçları

Madde	F-değeri	p-değeri
Finansal işlemlerimde, faizden uzak durmaya özen gösteririm.	0.475	0.754
Finansal işlemlerde işlemin, İslam dininin kurallarına uygun olup olmadığına dikkat ederim.	0.903	0.463
Birikimlerimin bir kısmını ya da tamamını vadeli mevduat hesabında değerlendiririm.	2.371	0.053

Birikimlerimi İslami esaslara göre çalışan bir bankada değerlendirmeye dikkat ederim.	0.357	0.839
Fonlara yatırım yapmayı düşündüğümde; sadece İslam'ın yasaklamadığı hizmet ve faaliyet alanlarında kullanılan fonlara yatırım yapmayı tercih ederim.	0.759	0.553
Bireysel Emeklilik Sistemine ait planlamamdaki fon dağılımında İslami esasları dikkate alırım.	0.514	0.725
Kredi kartı borcumun tamamını ödemeye dikkat ederim.	4.601	0.001
Faturalarımı zamanında ödemeye dikkat ederim.	4.447	0.002
Zaman zaman kredi kartımdan ya da esnek hesabımdan nakit avans kullanıyorum.	3.557	0.008
Kredi kullanmam gerektiği zaman, kredi faizi oranlarını karşılaştırırım.	1.719	0.146
Geleneksel bankanın ve İslami bankanın kredi maliyetlerini karşılaştırdığımda; düşük maliyete sahip bankadan kredi almayı tercih ederim.	3.881	0.004
İslami finans hizmeti veren bankalarla geleneksel bankalar arasında bir fark olmadığına inanıyorum.	3.241	0.013
Geleneksel bankacılık ile İslami bankacılık araçlarının benzer olduğunu düşünüyorum.	3.066	0.017
İslami finansal araçları tanıyorum.	0.564	0.689
İslami bankacılık araçlarının kolay anlaşıldığını düşünüyorum	1.178	0.321
Faiz ve kar payı arasındaki farklar konusunda bilgi sahibiyim.	0.174	0.951
Kar payı olarak dağıtılan tutarın aslında faiz olduğunu düşünüyorum.	3.944	0.004
Devlet bankalarının İslami finans hizmeti vermesi, İslami finans sistemine olan güvenimi olumlu etkiler.	0.449	0.773
Kar- zarar ortaklığı sisteminde hiç zarar dağıtılmaması, İslami finans sistemine olan güvenimi zedeler.	1.655	0.161

İslami finans faizsiz bir sistemdir.	0.442	0.779
İslami finansta belirsizliğe ve aldatmaya asla izin verilmez.	0.253	0.908
İslami finansta finansal işlemler mutlaka bir varlığa dayanmalıdır.	0.160	0.958
İslami finans kuruluşu her türlü ticari işlemi finanse edebilir.	0.768	0.547
İslami finans sistemi paranın, risklerin ve ödüllerin paylaşıldığı yasal ticaret ve yatırımlar sonucunda elde edilmesine önem verir.	0.214	0.931
Faiz, paradan para kazanmak anlamına gelir.	1.328	0.260
İslami finans sistemi sadece Müslüman ülkelerde uygulanmaktadır.	0.502	0.734
Bir girişimci, faaliyetine yönelik İslami finans kuruluşundan ortaklık yöntemiyle 1000 TL almış olsun, girişimci faaliyeti sonucunda 100 TL zarar ederse oluşan zararı girişimci üstlenmek zorunda kalır.	0.086	0.987
İslami finansal sistemde fonlar, borç olarak değil kar zarar ortaklığı esasına göre toplanır.	0.134	0.970
Peşin alım vadeli satım uygulaması sonucu anaparanın üzerinde ödenen fazla tutar, İslami bankanın karıdır.	0.553	0.697
Peşin alım vadeli satım uygulamasında satıcı, alıcıya satın alma maliyeti ve talep ettiği kar hakkında bilgi vermeyebilir.	1.232	0.297
İslami bankalar, fon taleplerini geleneksel bankalarda olduğu gibi bireylere para vererek karşılırlar.	0.750	0.558
Enflasyon bir önceki aydan fazla ise şuan elimizdeki para geçmişe göre değer kaybetmiştir.	1.251	0.290
Fiyatı düşüken hisse senedi alırsam ve hisse senedinin fiyatı sonradan yükselirse, kâr elde ederim.	1.226	0.300
Ülkemizdeki finansal gelişmeleri takip ederim ve	1.352	0.251

ona göre tasarruf yaparım; bu beni finansal okuryazar yapar.		
Yatırımlar tasarruflara eşittir.	0.636	0.637
Aylık faiz oranı %10 olan bankaya şu an yatıracığım 500 TL'yi bir ay sonra 550 TL olarak geri alırım.	0.973	0.423
Yüksek getirisi olan bir yatırım, yüksek risk içerir.	0.285	0.888
Hisse senedi piyasalarında çeşitli piyasalardan hisse senedi alarak portföy oluşturmak, riski düşürmeye yardımcı olur.	1.208	0.308

Tablo 6 da gösterilen Yaş Göre ANOVA sonuçları analiz edildiğinde bazı maddelerde yaş grupları arasında anlamlı farklar tespit edilmiştir ($p < .05$). Özellikle 36-45 ve 46-55 yaş gruplarının daha genç yaş gruplarına göre finansal okuryazarlık ve İslami finansal okuryazarlık açısından daha yüksek ortalama puanlara sahip olduğu görülmüştür. Bu sonuç, yaşın ilerlemesiyle birlikte finansal bilgi birikimi ve tecrübenin arttığını göstermektedir.

Tablo 6.7. Aylık Gelir Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

Madde	F-değeri	p-değeri
Madde	F-değeri	p-değeri
Finansal işlemlerimde, faizden uzak durmaya özen gösteririm.	1.365	0.247
Finansal işlemlerde işlemin, İslam dininin kurallarına uygun olup olmadığına dikkat ederim.	0.777	0.541
Birikimlerimin bir kısmını ya da tamamını vadeli mevduat hesabında değerlendiririm.	3.173	0.014
Birikimlerimi İslami esaslara göre çalışan bir bankada değerlendirmeye dikkat ederim.	0.343	0.849
Fonlara yatırım yapmayı düşündüğümde; sadece İslam'ın yasaklamadığı hizmet ve faaliyet alanlarında kullanılan fonlara yatırım yapmayı tercih ederim.	2.240	0.065
Bireysel Emeklilik Sistemine ait planlamamdaki fon dağılımında İslami esasları dikkate alırım.	2.915	0.022
Kredi kartı borcumun tamamını ödemeye dikkat ederim.	6.138	0.000
Faturalarımı zamanında ödemeye dikkat ederim.	2.655	0.033
Zaman zaman kredi kartımdan ya da esnek hesabımdan nakit avans kullanıyorum.	1.165	0.326

Kredi kullanmam gerektiği zaman, kredi faizi oranlarını karşılaştırdım.	4.496	0.002
Geleneksel bankanın ve İslami bankanın kredi maliyetlerini karşılaştırdığımda; düşük maliyete sahip bankadan kredi almayı tercih ederim.	1.411	0.231
İslami finans hizmeti veren bankalarla geleneksel bankalar arasında bir fark olmadığına inanıyorum.	1.723	0.145
Geleneksel bankacılık ile İslami bankacılık araçlarının benzer olduğunu düşünüyorum.	2.358	0.054
İslami finansal araçları tanıyorum.	2.038	0.089
İslami bankacılık araçlarının kolay anlaşıldığını düşünüyorum	1.679	0.155
Faiz ve kar payı arasındaki farklar konusunda bilgi sahibiyim.	2.563	0.039
Kar payı olarak dağıtılan tutarın aslında faiz olduğunu düşünüyorum.	3.734	0.006
Devlet bankalarının İslami finans hizmeti vermesi, İslami finans sistemine olan güvenimi olumlu etkiler.	1.420	0.228
Kar- zarar ortaklığı sisteminde hiç zarar dağıtılmaması, İslami finans sistemine olan güvenimi zedeler.	1.776	0.134
İslami finans faizsiz bir sistemdir.	0.823	0.512
İslami finasta belirsizliğe ve aldatmaya asla izin verilmez.	1.540	0.191
İslami finasta finansal işlemler mutlaka bir varlığa dayanmalıdır.	2.362	0.054
İslami finans kuruluşu her türlü ticari işlemi finanse edebilir.	1.810	0.127
İslami finans sistemi paranın, risklerin ve ödüllerin paylaşıldığı yasal ticaret ve yatırımlar sonucunda elde edilmesine önem verir.	0.283	0.889
Faiz, paradan para kazanmak anlamına gelir.	0.153	0.961
İslami finans sistemi sadece Müslüman ülkelerde uygulanmaktadır.	1.665	0.158
Bir girişimci, faaliyetine yönelik İslami finans kuruluşundan ortaklık yöntemiyle 1000 TL almış olsun, girişimci faaliyeti sonucunda 100 TL zarar ederse	2.732	0.030

oluşan zararı girişimci üstlenmek zorunda kalır.		
İslami finansal sistemde fonlar, borç olarak değil kar zarar ortaklığı esasına göre toplanır.	0.557	0.694
Peşin alım vadeli satım uygulaması sonucu anaparanın üzerinde ödenen fazla tutar, İslami bankanın karıdır.	0.276	0.893
Peşin alım vadeli satım uygulamasında satıcı, alıcıya satın alma maliyeti ve talep ettiği kar hakkında bilgi vermeyebilir.	1.274	0.281
İslami bankalar, fon taleplerini geleneksel bankalarda olduğu gibi bireylere para vererek karşılarlar.	1.704	0.149
Enflasyon bir önceki aydan fazla ise şuan elimizdeki para geçmişe göre değer kaybetmiştir.	1.131	0.342
Fiyatı düşükken hisse senedi alırsam ve hisse senedinin fiyatı sonradan yükselirse, kâr elde ederim.	2.398	0.051
Ülkemizdeki finansal gelişmeleri takip ederim ve ona göre tasarruf yaparım; bu beni finansal okuryazar yapar.	3.143	0.015
Yatırımlar tasarruflara eşittir.	1.280	0.278
Aylık faiz oranı %10 olan bankaya şu an yatıracığım 500 TL'yi bir ay sonra 550 TL olarak geri alırım.	0.762	0.551
Yüksek getirisi olan bir yatırım, yüksek risk içerir.	0.771	0.545
Hisse senedi piyasalarında çeşitli piyasalardan hisse senedi olarak portföy oluşturmak, riski düşürmeye yardımcı olur.	2.318	0.058

Tablo 7’da da gösterilen Gelire Göre ANOVA sonuçları analiz edildiğinde, bazı maddelerde gelir grupları arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Daha yüksek gelir grubundaki bireylerin, finansal kavramlar ve İslami finans ürünleri hakkında daha bilinçli oldukları görülmektedir. Bu sonuç, gelir seviyesi arttıkça finansal bilgiye erişim ve bilgi düzeyinin de arttığını göstermektedir.

Tablo 6.8. Çalışma yılı değişkenine göre ANOVA sonuçları

Madde	F-değeri	p-değeri
Finansal işlemlerimde, faizden uzak durmaya özen gösteririm.	1.740	0.142
Finansal işlemlerde işlemin, İslam dininin kurallarına uygun olup olmadığına dikkat ederim.	0.685	0.603
Birikimlerimin bir kısmını ya da tamamını vadeli mevduat hesabında değerlendiririm.	4.575	0.001
Birikimlerimi İslami esaslara göre çalışan bir bankada değerlendirmeye dikkat ederim.	1.281	0.278
Fonlara yatırım yapmayı düşündüğümde; sadece İslam'ın yasaklamadığı hizmet ve faaliyet alanlarında kullanılan fonlara yatırım yapmayı tercih ederim.	2.394	0.051
Bireysel Emeklilik Sistemine ait planlamamdaki fon dağılımında İslami esasları dikkate alırım.	0.782	0.537
Kredi kartı borcumun tamamını ödemeye dikkat ederim.	3.420	0.010
Faturalarımı zamanında ödemeye dikkat ederim.	3.205	0.014
Zaman zaman kredi kartımdan ya da esnek hesabımdan nakit avans kullanıyorum.	4.050	0.003
Kredi kullanmam gerektiği zaman, kredi faizi oranlarını karşılaştırırım.	1.589	0.178
Geleneksel bankanın ve İslami bankanın kredi maliyetlerini karşılaştırdığımda; düşük maliyete sahip bankadan kredi almayı tercih ederim.	1.387	0.239
İslami finans hizmeti veren bankalarla geleneksel bankalar arasında bir fark olmadığına inanıyorum.	1.685	0.154
Geleneksel bankacılık ile İslami bankacılık araçlarının benzer olduğunu düşünüyorum.	1.948	0.103
İslami finansal araçları tanıyorum.	1.530	0.194
İslami bankacılık araçlarının kolay anlaşıldığını düşünüyorum.	2.983	0.020

Faiz ve kar payı arasındaki farklar konusunda bilgi sahibiyim.	0.806	0.522
Kar payı olarak dağıtılan tutarın aslında faiz olduğunu düşünüyorum.	6.626	0.000
Devlet bankalarının İslami finans hizmeti vermesi, İslami finans sistemine olan güvenimi olumlu etkiler.	3.439	0.009
Kar- zarar ortaklığı sisteminde hiç zarar dağıtılmaması, İslami finans sistemine olan güvenimi zedeler.	0.634	0.639
İslami finans faizsiz bir sistemdir.	0.947	0.437
İslami finansta belirsizliğe ve aldatmaya asla izin verilmez.	1.497	0.203
İslami finansta finansal işlemler mutlaka bir varlığa dayanmalıdır.	2.018	0.092
İslami finans kuruluşu her türlü ticari işlemi finanse edebilir.	2.834	0.025
İslami finans sistemi paranın, risklerin ve ödüllerin paylaşıldığı yasal ticaret ve yatırımlar sonucunda elde edilmesine önem verir.	1.378	0.242
Faiz, paradan para kazanmak anlamına gelir.	1.049	0.382
İslami finans sistemi sadece Müslüman ülkelerde uygulanmaktadır.	1.016	0.399
Bir girişimci, faaliyetine yönelik İslami finans kuruluşundan ortaklık yöntemiyle 1000 TL almış olsun, girişimci faaliyeti sonucunda 100 TL zarar ederse oluşan zararı girişimci üstlenmek zorunda kalır.	0.742	0.564
İslami finansal sistemde fonlar, borç olarak değil kar zarar ortaklığı esasına göre toplanır.	1.454	0.216
Peşin alım vadeli satım uygulaması sonucu anaparanın üzerinde ödenen fazla tutar, İslami bankanın karıdır.	0.711	0.585
Peşin alım vadeli satım uygulamasında satıcı, alıcıya satın alma maliyeti ve talep ettiği kar hakkında bilgi vermeyebilir.	3.282	0.012
İslami bankalar, fon taleplerini geleneksel	1.769	0.135

bankalarda olduğu gibi bireylere para vererek karşılarları.		
Enflasyon bir önceki aydan fazla ise şuan elimizdeki para geçmişe göre değer kaybetmiştir.	0.561	0.691
Fiyatı düşükkken hisse senedi alırsam ve hisse senedinin fiyatı sonradan yükselirse, kâr elde ederim.	0.521	0.721
Ülkemizdeki finansal gelişmeleri takip ederim ve ona göre tasarruf yaparım; bu beni finansal okuryazar yapar.	1.148	0.335
Yatırımlar tasarruflara eşittir.	2.056	0.087
Aylık faiz oranı %10 olan bankaya şu an yatıracığım 500 TL'yi bir ay sonra 550 TL olarak geri alırım.	0.654	0.625
Yüksek getirisi olan bir yatırım, yüksek risk içerir.	0.329	0.858
Hisse senedi piyasalarında çeşitli piyasalardan hisse senedi alarak portföy oluşturmak, riski düşürmeye yardımcı olur.	1.259	0.286

Tablo 8’de da gösterilen Çalışma Yılına Göre ANOVA sonuçları analiz edildiğinde, 1-5 yıl çalışma süresine sahip katılımcılar ile 11-20 yıl ve 16 yıl üzeri çalışanlar arasında anlamlı farklar tespit edilmiştir. Dolayısıyla, mesleki tecrübenin artmasıyla birlikte finansal konularda bilgi düzeyinin arttığı görülmektedir.

Tablo 6.9. Ünvan değişkenine göre ANOVA sonuçları

Madde	F-değeri	p-değeri
Finansal işlemlerimde, faizden uzak durmaya özen gösteririm.	1.628	0.128
Finansal işlemlerde işlemin, İslam dininin kurallarına uygun olup olmadığına dikkat ederim.	1.641	0.124
Birikimlerimin bir kısmını ya da tamamını vadeli mevduat hesabında değerlendiririm.	4.146	0.000
Birikimlerimi İslami esaslara göre çalışan bir bankada değerlendirmeye dikkat ederim.	2.645	0.012
Fonlara yatırım yapmayı düşündüğümde; sadece İslam’ın yasaklamadığı hizmet ve faaliyet alanlarında kullanılan fonlara yatırım yapmayı tercih ederim.	1.411	0.201

Bireysel Emeklilik Sistemine ait planlamamdaki fon dağılımında İslami esasları dikkate alırım.	2.367	0.023
Kredi kartı borcumun tamamını ödemeye dikkat ederim.	1.533	0.156
Faturalarımı zamanında ödemeye dikkat ederim.	1.394	0.208
Zaman zaman kredi kartımdan ya da esnek hesabımdan nakit avans kullanıyorum.	1.623	0.129
Kredi kullanmam gerektiği zaman, kredi faizi oranlarını karşılaştırırım.	0.808	0.581
Geleneksel bankanın ve İslami bankanın kredi maliyetlerini karşılaştırdığımda; düşük maliyete sahip bankadan kredi almayı tercih ederim.	0.995	0.435
İslami finans hizmeti veren bankalarla geleneksel bankalar arasında bir fark olmadığına inanıyorum.	1.189	0.309
Geleneksel bankacılık ile İslami bankacılık araçlarının benzer olduğunu düşünüyorum.	0.689	0.681
İslami finansal araçları tanıyorum.	1.219	0.293
İslami bankacılık araçlarının kolay anlaşıldığını düşünüyorum	1.808	0.086
Faiz ve kar payı arasındaki farklar konusunda bilgi sahibiyim.	1.071	0.382
Kar payı olarak dağıtılan tutarın aslında faiz olduğunu düşünüyorum.	1.169	0.321
Devlet bankalarının İslami finans hizmeti vermesi, İslami finans sistemine olan güvenimi olumlu etkiler.	1.597	0.136
Kar- zarar ortaklığı sisteminde hiç zarar dağıtılmaması, İslami finans sistemine olan güvenimi zedeler.	0.625	0.735
İslami finans faizsiz bir sistemdir.	3.347	0.002
İslami finansta belirsizliğe ve aldatmaya asla izin verilmez.	2.776	0.008
İslami finansta finansal işlemler mutlaka bir varlığa dayanmalıdır.	2.071	0.047
İslami finans kuruluşu her türlü ticari işlemi finanse edebilir.	4.283	0.000
İslami finans sistemi paranın, risklerin ve ödüllerin paylaşıldığı yasal ticaret ve	1.528	0.158

yatırımlar sonucunda elde edilmesine önem verir.		
Faiz, paradan para kazanmak anlamına gelir.	1.029	0.411
İslami finans sistemi sadece Müslüman ülkelerde uygulanmaktadır.	2.160	0.038
Bir girişimci, faaliyetine yönelik İslami finans kuruluşundan ortaklık yöntemiyle 1000 TL almış olsun, girişimci faaliyeti sonucunda 100 TL zarar ederse oluşan zararı girişimci üstlenmek zorunda kalır.	1.426	0.195
İslami finansal sistemde fonlar, borç olarak değil kar zarar ortaklığı esasına göre toplanır.	1.071	0.382
Peşin alım vadeli satım uygulaması sonucu anaparanın üzerinde ödenen fazla tutar, İslami bankanın karıdır.	2.590	0.013
Peşin alım vadeli satım uygulamasında satıcı, alıcıya satın alma maliyeti ve talep ettiği kar hakkında bilgi vermeyebilir.	3.406	0.002
İslami bankalar, fon taleplerini geleneksel bankalarda olduğu gibi bireylere para vererek karşılarlar.	1.507	0.165
Enflasyon bir önceki aydan fazla ise şuan elimizdeki para geçmişe göre değer kaybetmiştir.	1.131	0.344
Fiyatı düşükken hisse senedi alırsam ve hisse senedinin fiyatı sonradan yükselirse, kâr elde ederim.	0.441	0.876
Ülkemizdeki finansal gelişmeleri takip ederim ve ona göre tasarruf yaparım; bu beni finansal okuryazar yapar.	1.824	0.083
Yatırımlar tasarruflara eşittir.	2.658	0.011
Aylık faiz oranı %10 olan bankaya şu an yatıracağım 500 TL'yi bir ay sonra 550 TL olarak geri alırım.	1.216	0.294
Yüksek getirisi olan bir yatırım, yüksek risk içerir.	1.342	0.231
Hisse senedi piyasalarında çeşitli piyasalardan hisse senedi olarak portföy oluşturmak, riski düşürmeye yardımcı olur.	1.411	0.201

Tablo 9’de da gösterilen Unvana Göre ANOVA sonuçları analiz edildiğinde, bazı maddelerde idari personel ile akademik personel (özellikle öğretim üyeleri) arasında anlamlı farklar bulunmuştur. Akademik personelin özellikle doçent ve profesör

düzeyindeki bireylerin daha yüksek bilgi düzeyine sahip olduğu belirlenmiştir. Bu durum, eğitim seviyesi ve akademik kariyerin finansal okuryazarlık düzeyi üzerinde etkili olabileceğini düşündürmektedir.

Sonuç olarak, elde edilen t-testi ve ANOVA sonuçları, finansal ve İslami finansal okuryazarlık düzeyinin bazı demografik değişkenlere göre farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Cinsiyet, yaş, gelir, çalışma yılı ve unvan gibi faktörler, bireylerin finansal bilgi ve farkındalık düzeylerini etkileyen önemli değişkenler arasında yer almaktadır. Bu sonuçlar, finansal eğitim programlarının planlanmasında ve İslami finans sistemine yönelik bilgilendirme çalışmalarında demografik özelliklerin dikkate alınması gerektiğine işaret etmektedir.

6.7. Anlamlı Fark Çıkan Maddeler İçin Post-Hoc (Tukey HSD) Analizi

Sonuçları

6.7.1. Yaş değişkenine göre Tukey HSD sonuçları

Tablo 6.10. “Kredi kartı borcumun tamamını ödemeye dikkat ederim” maddesi.

Grup 1	Grup 2	Mean Diff.	p-değeri	Anlamlı Fark?
20-26	27-35	0.42	-0.576	1.4159
20-26	36-45	0.5756	-0.3796	1.5307
20-26	46-55	0.9766	-0.0551	2.0083
20-26	55 yaş ve üstü	1.4017	0.1949	2.6085
27-35	36-45	0.1556	-0.2721	0.5833
27-35	46-55	0.5566	-0.0222	1.1355
27-35	55 yaş ve üstü	0.9817	0.1291	1.8344
36-45	46-55	0.4011	-0.1044	0.9065
36-45	55 yaş ve üstü	0.8262	0.0215	1.6308
46-55	55 yaş ve üstü	0.4251	-0.4691	1.3193

Tablo 6.11. Madde: “Faturalarımı zamanında ödemeye dikkat ederim” maddesi.

Grup 1	Grup 2	Mean Diff.	p-değeri	Anlamlı Fark?
20-26	27-35	0.8456	-0.0901	1.7812
20-26	36-45	0.9711	0.0738	1.8684
20-26	46-55	1.1462	0.1769	2.1155
20-26	55 yaş ve üstü	1.6239	0.4902	2.7577
27-35	36-45	0.1255	-0.2763	0.5273

27-35	46-55	0.3006	-0.2432	0.8445
27-35	55 yaş ve üstü	0.7784	-0.0227	1.5794
36-45	46-55	0.1751	-0.2998	0.6499
36-45	55 yaş ve üstü	0.6528	-0.1031	1.4087
46-55	55 yaş ve üstü	0.4777	-0.3624	1.3178

Tablo 6.12. “Zaman zaman kredi kartımdan ya da esnek hesabımdan nakit avans kullanıyorum” maddesi

Grup 1	Grup 2	Mean Diff.	p-değeri	Anlamlı Fark?
20-26	27-35	0.3107	-1.0204	1.6418
20-26	36-45	0.2067	-1.0699	1.4832
20-26	46-55	-0.1754	-1.5544	1.2035
20-26	55 yaş ve üstü	-1.1026	-2.7155	0.5104
27-35	36-45	-0.1041	-0.6757	0.4675
27-35	46-55	-0.4862	-1.2599	0.2875
27-35	55 yaş ve üstü	-1.4133	-2.5529	-0.2737
36-45	46-55	-0.3821	-1.0576	0.2934
36-45	55 yaş ve üstü	-1.3092	-2.3846	-0.2338
46-55	55 yaş ve üstü	-0.9271	-2.1223	0.268

Tablo 6.13. “Geleneksel bankanın ve İslami bankanın kredi maliyetlerini karşılaştırdığımda; düşük maliyete sahip bankadan kredi almayı tercih ederim” maddesi

Grup 1	Grup 2	Mean Diff.	p-değeri	Anlamlı Fark?
20-26	27-35	0.6422	-0.5645	1.8489
20-26	36-45	0.6111	-0.5462	1.7684
20-26	46-55	0.5146	-0.7355	1.7647
20-26	55 yaş ve üstü	-0.6838	-2.146	0.7785
27-35	36-45	-0.0311	-0.5493	0.4871
27-35	46-55	-0.1276	-0.829	0.5738
27-35	55 yaş ve üstü	-1.3259	-2.3591	-0.2928
36-45	46-55	-0.0965	-0.7089	0.5159
36-45	55 yaş ve üstü	-1.2949	-2.2698	-0.3199
46-55	55 yaş ve üstü	-1.1984	-2.2819	-0.1149

Tablo 6.14. “İslami finans hizmeti veren bankalarla geleneksel bankalar arasında bir fark olmadığına inanıyorum” maddesi

Grup 1	Grup 2	Mean Diff.	p-değeri	Anlamlı Fark?
20-26	27-35	0.3861	-0.7612	1.5333
20-26	36-45	0.4222	-0.678	1.5224
20-26	46-55	0.0819	-1.1066	1.2703

20-26	55 yaş ve üstü	-0.6752	-2.0654	0.715
27-35	36-45	0.0362	-0.4565	0.5288
27-35	46-55	-0.3042	-0.971	0.3626
27-35	55 yaş ve üstü	-1.0613	-2.0435	-0.079
36-45	46-55	-0.3404	-0.9226	0.2419
36-45	55 yaş ve üstü	-1.0974	-2.0243	-0.1706
46-55	55 yaş ve üstü	-0.7571	-1.7872	0.273

Tablo 6.15. “Geleneksel bankacılık ile İslami bankacılık araçlarının benzer olduğunu düşünüyorum” maddesi

Grup 1	Grup 2	Mean Diff.	p-değeri	Anlamlı Fark?
20-26	27-35	0.2411	-0.8868	1.3689
20-26	36-45	0.3511	-0.7305	1.4327
20-26	46-55	-0.0029	-1.1713	1.1654
20-26	55 yaş ve üstü	-0.7094	-2.076	0.6572
27-35	36-45	0.1101	-0.3743	0.5944
27-35	46-55	-0.244	-0.8995	0.4116
27-35	55 yaş ve üstü	-0.9505	-1.9161	0.0151
36-45	46-55	-0.354	-0.9264	0.2183
36-45	55 yaş ve üstü	-1.0605	-1.9717	-0.1493
46-55	55 yaş ve üstü	-0.7065	-1.7191	0.3062

Tablo 6.16. “Kar payı olarak dağıtılan tutarın aslında faiz olduğunu düşünüyorum” maddesi

Grup 1	Grup 2	Mean Diff.	p-değeri	Anlamlı Fark?
20-26	27-35	1.0358	-0.1362	2.2078
20-26	36-45	1.0556	-0.0684	2.1795
20-26	46-55	0.617	-0.5972	1.8311
20-26	55 yaş ve üstü	0.1453	-1.2749	1.5655
27-35	36-45	0.0198	-0.4835	0.5231
27-35	46-55	-0.4188	-1.1001	0.2624
27-35	55 yaş ve üstü	-0.8905	-1.8939	0.113
36-45	46-55	-0.4386	-1.0334	0.1562
36-45	55 yaş ve üstü	-0.9103	-1.8572	0.0366
46-55	55 yaş ve üstü	-0.4717	-1.524	0.5807

6.7.2. Aylık gelir değişkenine göre Tukey HSD sonuçları

Tablo 6.17. “Birikimlerimin bir kısmını ya da tamamını vadeli mevduat hesabında değerlendiririm” maddesi

Grup 1	Grup 2	Mean Diff.	p-değeri	Anlamlı Fark?
120.001 ve üzeri	30.000-45.000	-0.9337	-2.173	0.3057
120.001 ve üzeri	45.001-60.000	-0.5503	-1.701	0.6003
120.001 ve üzeri	60.001-80.000	-0.3287	-1.491	0.8336
120.001 ve üzeri	80.001-120.000	-0.9964	-2.1982	0.2055
30.000-45.000	45.001-60.000	0.3833	-0.3181	1.0848
30.000-45.000	60.001-80.000	0.605	-0.1154	1.3254
30.000-45.000	80.001-120.000	-0.0627	-0.8453	0.7199
45.001-60.000	60.001-80.000	0.2217	-0.3324	0.7758
45.001-60.000	80.001-120.000	-0.446	-1.0789	0.1868
60.001-80.000	80.001-120.000	-0.6677	-1.3215	-0.0139

Tablo 6.18. “Bireysel Emeklilik Sistemine ait planlamamdaki fon dağılımında İslami esasları dikkate alırım” maddesi

Grup 1	Grup 2		Mean Diff.	p-değeri	Anlamlı Fark?
120.001 ve üzeri	30.000-45.000		-0.0909	-1.3209	1.139
120.001 ve üzeri	45.001-60.000		0.5865	-0.5554	1.7284
120.001 ve üzeri	60.001-80.000		0.6911	-0.4623	1.8446
120.001 ve üzeri	80.001-120.000		0.3491	-0.8436	1.5418
30.000-45.000	45.001-60.000		0.6774	-0.0187	1.3736
30.000-45.000	60.001-80.000		0.7821	0.0671	1.497
30.000-45.000	80.001-120.000		0.44	-0.3367	1.2167
45.001-60.000	60.001-80.000		0.1046	-0.4453	0.6545
45.001-60.000	80.001-120.000		-0.2374	-0.8655	0.3906
60.001-80.000	80.001-120.000		-0.3421	-0.9909	0.3068

Tablo 6.19. “Kredi kartı borcumun tamamını ödemeye dikkat ederim” maddesi

Grup 1	Grup 2	Mean Diff.	p-değeri	Anlamlı Fark?
120.001 ve üzeri	30.000-45.000	-0.742	-1.6875	0.2035
120.001 ve üzeri	45.001-60.000	-0.5464	-1.4243	0.3314
120.001 ve üzeri	60.001-80.000	-0.0816	-0.9683	0.8052

120.001 ve üzeri	80.001-120.000	0.0764	-0.8406	0.9933
30.000-45.000	45.001-60.000	0.1956	-0.3396	0.7307
30.000-45.000	60.001-80.000	0.6604	0.1108	1.21
30.000-45.000	80.001-120.000	0.8184	0.2213	1.4154
45.001-60.000	60.001-80.000	0.4648	0.0421	0.8876
45.001-60.000	80.001-120.000	0.6228	0.14	1.1056
60.001-80.000	80.001-120.000	0.1579	-0.3408	0.6567

Tablo 6.20. “Faturalarımı zamanında ödemeye dikkat ederim” maddesi

Grup 1	Grup 2	Mean Diff.	p-değeri	Anlamlı Fark?
120.001 ve üzeri	30.000-45.000	-0.4349	-1.3444	0.4747
120.001 ve üzeri	45.001-60.000	-0.1867	-1.0312	0.6578
120.001 ve üzeri	60.001-80.000	0.035	-0.818	0.888
120.001 ve üzeri	80.001-120.000	0.1673	-0.7148	1.0493
30.000-45.000	45.001-60.000	0.2482	-0.2666	0.763
30.000-45.000	60.001-80.000	0.4699	-0.0588	0.9985
30.000-45.000	80.001-120.000	0.6022	0.0278	1.1765
45.001-60.000	60.001-80.000	0.2217	-0.185	0.6283
45.001-60.000	80.001-120.000	0.354	-0.1105	0.8184
60.001-80.000	80.001-120.000	0.1323	-0.3475	0.6121

Tablo 6.21. “Kredi kullanmam gerektiği zaman, kredi faizi oranlarını karşılaştırırım” maddesi

Grup 1	Grup 2	Mean Diff.	p-değeri	Anlamlı Fark?
120.001 ve üzeri	30.000-45.000	-0.7862	-1.9542	0.3817
120.001 ve üzeri	45.001-60.000	-0.6491	-1.7334	0.4353
120.001 ve üzeri	60.001-80.000	-0.0932	-1.1886	1.0021
120.001 ve üzeri	80.001-120.000	-0.8727	-2.0053	0.2599
30.000-45.000	45.001-60.000	0.1372	-0.5239	0.7982
30.000-45.000	60.001-80.000	0.693	0.0141	1.3719
30.000-45.000	80.001-120.000	-0.0865	-0.824	0.651
45.001-60.000	60.001-80.000	0.5558	0.0337	1.078
45.001-60.000	80.001-120.000	-0.2237	-0.8201	0.3728
60.001-80.000	80.001-120.000	-0.7795	-1.3956	-0.1634

Tablo 6.22. “Faiz ve kar payı arasındaki farklar konusunda bilgi sahibiyim” maddesi

Grup 1	Grup 2	Mean Diff.	p-değeri	Anlamlı Fark?
120.001 ve üzeri	30.000-45.000	-1.059	-2.0466	-0.0713
120.001 ve üzeri	45.001-60.000	-0.653	-1.5699	0.264
120.001 ve üzeri	60.001-80.000	-0.6224	-1.5486	0.3039
120.001 ve üzeri	80.001-120.000	-0.5655	-1.5232	0.3923
30.000-45.000	45.001-60.000	0.406	-0.153	0.965

30.000-45.000	60.001-80.000	0.4366	-0.1375	1.0107
30.000-45.000	80.001-120.000	0.4935	-0.1301	1.1172
45.001-60.000	60.001-80.000	0.0306	-0.4109	0.4722
45.001-60.000	80.001-120.000	0.0875	-0.4168	0.5919
60.001-80.000	80.001-120.000	0.0569	-0.4641	0.5779

Tablo 6.23. “Kar payı olarak dağıtılan tutarın aslında faiz olduğunu düşünüyorum” maddesi

Grup 1	Grup 2	Mean Diff.	p-değeri	Anlamlı Fark?
120.001 ve üzeri	30.000-45.000	-0.9115	-2.038	0.2149
120.001 ve üzeri	45.001-60.000	-0.3861	-1.4319	0.6597
120.001 ve üzeri	60.001-80.000	-0.2587	-1.3151	0.7977
120.001 ve üzeri	80.001-120.000	-0.8618	-1.9542	0.2305
30.000-45.000	45.001-60.000	0.5254	-0.1121	1.163
30.000-45.000	60.001-80.000	0.6528	-0.0019	1.3076
30.000-45.000	80.001-120.000	0.0497	-0.6616	0.761
45.001-60.000	60.001-80.000	0.1274	-0.3762	0.631
45.001-60.000	80.001-120.000	-0.4757	-1.0509	0.0995
60.001-80.000	80.001-120.000	-0.6031	-1.1973	-0.0089

Tablo 6.24. “Bir girişimci, faaliyetine yönelik İslami finans kuruluşundan ortaklık yöntemiyle 1000 TL almış olsun, girişimci faaliyeti sonucunda 100 TL zarar ederse oluşan zararı girişimci üstlenmek zorunda kalır” maddesi

Grup 1	Grup 2	Mean Diff.	p-değeri	Anlamlı Fark?
120.001 ve üzeri	30.000-45.000	-0.4742	-1.4972	0.5488
120.001 ve üzeri	45.001-60.000	0.1163	-0.8335	1.0662
120.001 ve üzeri	60.001-80.000	0.12	-0.8394	1.0795
120.001 ve üzeri	80.001-120.000	0.2436	-0.7485	1.2357
30.000-45.000	45.001-60.000	0.5905	0.0115	1.1696
30.000-45.000	60.001-80.000	0.5942	-0.0004	1.1889
30.000-45.000	80.001-120.000	0.7178	0.0718	1.3639
45.001-60.000	60.001-80.000	0.0037	-0.4537	0.4611
45.001-60.000	80.001-120.000	0.1273	-0.3951	0.6497
60.001-80.000	80.001-120.000	0.1236	-0.4161	0.6633

Tablo 6.25. “Ülkemizdeki finansal gelişmeleri takip ederim ve ona göre tasarruf yaparım; bu beni finansal okuryazar yapar” maddesi

Grup 1	Grup 2	Mean Diff.	p-değeri	Anlamlı Fark?
120.001 ve üzeri	30.000-45.000	-0.7125	-1.7253	0.3003
120.001 ve üzeri	45.001-60.000	-0.478	-1.4183	0.4623
120.001 ve üzeri	60.001-80.000	-0.155	-1.1049	0.7948
120.001 ve üzeri	80.001-120.000	-0.6909	-1.6731	0.2913

30.000-45.000	45.001-60.000	0.2345	-0.3387	0.8078
30.000-45.000	60.001-80.000	0.5575	-0.0312	1.1462
30.000-45.000	80.001-120.000	0.0216	-0.6179	0.6612
45.001-60.000	60.001-80.000	0.323	-0.1298	0.7758
45.001-60.000	80.001-120.000	-0.2129	-0.7301	0.3043
60.001-80.000	80.001-120.000	-0.5359	-1.0702	-0.0016

6.7.3. Çalışma yılı değişkenine göre Tukey HSD sonuçları

Tablo 6.26. “Birikimlerimin bir kısmını ya da tamamını vadeli mevduat hesabında değerlendiririm” maddesi

Grup 1	Grup 2	Mean Diff.	p-değeri	Anlamlı Fark?
1-5	11-15	-0.6	-1.3989	0.1989
1-5	16-20	-0.5055	-1.3672	0.3563
1-5	21 ve üzeri	-1.257	-2.2043	-0.3097
1-5	6-10	-0.2029	-1.0622	0.6565
11-15	16-20	0.0945	-0.5052	0.6943
11-15	21 ve üzeri	-0.657	-1.3742	0.0603
11-15	6-10	0.3971	-0.1992	0.9935
16-20	21 ve üzeri	-0.7515	-1.5382	0.0352
16-20	6-10	0.3026	-0.3757	0.9808
21 ve üzeri	6-10	1.0541	0.2701	1.8382

Tablo 6.27. “Kredi kartı borcumun tamamını ödemeye dikkat ederim” maddesi

Grup 1	Grup 2	Mean Diff.	p-değeri	Anlamlı Fark?
1-5	11-15	0.29	-0.3376	0.9176
1-5	16-20	0.2582	-0.4188	0.9352
1-5	21 ve üzeri	0.8764	0.1322	1.6205
1-5	6-10	0.1686	-0.5065	0.8437
11-15	16-20	-0.0318	-0.503	0.4393
11-15	21 ve üzeri	0.5864	0.0229	1.1498
11-15	6-10	-0.1214	-0.5899	0.347
16-20	21 ve üzeri	0.6182	0.0002	1.2362
16-20	6-10	-0.0896	-0.6224	0.4432
21 ve üzeri	6-10	-0.7078	-1.3237	-0.0919

Tablo 6.28. “Faturalarımı zamanında ödemeye dikkat ederim” maddesi

Grup 1	Grup 2	Mean Diff.	p-değeri	Anlamlı Fark?
1-5	11-15	0.11	-0.4799	0.6999

1-5	16-20	0.0073	-0.629	0.6436
1-5	21 ve üzeri	0.5467	-0.1528	1.2461
1-5	6-10	-0.1914	-0.826	0.4431
11-15	16-20	-0.1027	-0.5456	0.3401
11-15	21 ve üzeri	0.4367	-0.0929	0.9663
11-15	6-10	-0.3014	-0.7417	0.1389
16-20	21 ve üzeri	0.5394	-0.0415	1.1203
16-20	6-10	-0.1987	-0.6995	0.3021
21 ve üzeri	6-10	-0.7381	-1.317	-0.1592

Tablo 6.29. “Zaman zaman kredi kartımdan ya da esnek hesabımdan nakit avans kullanıyorum” maddesi

Grup 1	Grup 2	Mean Diff.	p-değeri	Anlamlı Fark?
1-5	11-15	-0.2	-1.0288	0.6288
1-5	16-20	-0.0255	-0.9195	0.8686
1-5	21 ve üzeri	-1.1042	-2.087	-0.1215
1-5	6-10	-0.1264	-1.018	0.7651
11-15	16-20	0.1745	-0.4477	0.7968
11-15	21 ve üzeri	-0.9042	-1.6483	-0.1601
11-15	6-10	0.0736	-0.5451	0.6922
16-20	21 ve üzeri	-1.0788	-1.8949	-0.2626
16-20	6-10	-0.101	-0.8046	0.6027
21 ve üzeri	6-10	0.9778	0.1644	1.7912

Tablo 6.30. “İslami bankacılık araçlarının kolay anlaşıldığını düşünüyorum” maddesi

Grup 1	Grup 2	Mean Diff.	p-değeri	Anlamlı Fark?
1-5	11-15	0.19	-0.5127	0.8927
1-5	16-20	0.6036	-0.1544	1.3617
1-5	21 ve üzeri	0.1733	-0.6599	1.0066
1-5	6-10	0.6614	-0.0945	1.4173
11-15	16-20	0.4136	-0.1139	0.9412
11-15	21 ve üzeri	-0.0167	-0.6476	0.6142
11-15	6-10	0.4714	-0.0531	0.9959
16-20	21 ve üzeri	-0.4303	-1.1223	0.2617
16-20	6-10	0.0578	-0.5388	0.6544
21 ve üzeri	6-10	0.4881	-0.2016	1.1778

Tablo 6.31. “Kar payı olarak dağıtılan tutarın aslında faiz olduğunu düşünüyorum” maddesi

Grup 1	Grup 2	Mean Diff.	p-değeri	Anlamlı Fark?
1-5	11-15	0.85	0.1313	1.5687

1-5	16-20	0.6509	-0.1244	1.4262
1-5	21 ve üzeri	-0.04	-0.8922	0.8122
1-5	6-10	0.9779	0.2048	1.751
11-15	16-20	-0.1991	-0.7386	0.3405
11-15	21 ve üzeri	-0.89	-1.5352	-0.2448
11-15	6-10	0.1279	-0.4086	0.6643
16-20	21 ve üzeri	-0.6909	-1.3986	0.0168
16-20	6-10	0.3269	-0.2832	0.9371
21 ve üzeri	6-10	1.0179	0.3125	1.7232

Tablo 6.32. “Devlet bankalarının İslami finans hizmeti vermesi, İslami finans sistemine olan güvenimi olumlu etkiler” maddesi

Grup 1	Grup 2	Mean Diff.	p-değeri	Anlamlı Fark?
1-5	11-15	0.48	-0.2692	1.2292
1-5	16-20	0.7564	-0.0518	1.5645
1-5	21 ve üzeri	0.6048	-0.2835	1.4932
1-5	6-10	0.995	0.1891	1.8009
11-15	16-20	0.2764	-0.2861	0.8388
11-15	21 ve üzeri	0.1248	-0.5477	0.7974
11-15	6-10	0.515	-0.0442	1.0742
16-20	21 ve üzeri	-0.1515	-0.8892	0.5862
16-20	6-10	0.2386	-0.3974	0.8747
21 ve üzeri	6-10	0.3902	-0.3451	1.1254

Tablo 6.33. “İslami finans kuruluşu her türlü ticari işlemi finanse edebilir” maddesi

Grup 1	Grup 2	Mean Diff.	p-değeri	Anlamlı Fark?
1-5	11-15	0.02	-0.6893	0.7293
1-5	16-20	0.4036	-0.3615	1.1688
1-5	21 ve üzeri	-0.2994	-1.1405	0.5417
1-5	6-10	0.3721	-0.3909	1.1352
11-15	16-20	0.3836	-0.1489	0.9162
11-15	21 ve üzeri	-0.3194	-0.9562	0.3174
11-15	6-10	0.3521	-0.1773	0.8816
16-20	21 ve üzeri	-0.703	-1.4015	-0.0045
16-20	6-10	-0.0315	-0.6337	0.5707
21 ve üzeri	6-10	0.6715	-0.0246	1.3677

Tablo 6.34. “Peşin alım vadeli satım uygulamasında satıcı, alıcıya satın alma maliyeti ve talep ettiği kar hakkında bilgi vermeyebilir” maddesi

Grup 1	Grup 2	Mean Diff.	p-değeri	Anlamlı Fark?
1-5	11-15	-0.04	-0.7546	0.6746
1-5	16-20	0.3818	-0.3891	1.1527

1-5	21 ve üzeri	-0.4	-1.2474	0.4474
1-5	6-10	0.3321	-0.4366	1.1009
11-15	16-20	0.4218	-0.1147	0.9583
11-15	21 ve üzeri	-0.36	-1.0016	0.2816
11-15	6-10	0.3721	-0.1613	0.9056
16-20	21 ve üzeri	-0.7818	-1.4855	-0.0781
16-20	6-10	-0.0497	-0.6564	0.557
21 ve üzeri	6-10	0.7321	0.0308	1.4335

6.7.4. Ünvan değişkenine göre Tukey HSD sonuçları

Tablo 6.35. “Birikimlerimin bir kısmını ya da tamamını vadeli mevduat hesabında değerlendirim” maddesi

Grup 1	Grup 2	Mean Diff.	p-değeri	Anlamlı Fark?
Arş. Gör	Doç. Dr.	-0.4291	-1.6058	0.7475
Arş. Gör	Dr. Öğr. Üyesi	-0.1616	-1.3106	0.9874
Arş. Gör	Güvenlik Görevlisi	0.3778	-0.7914	1.5469
Arş. Gör	Prof. Dr.	0.1778	-1.3688	1.7244
Arş. Gör	Sürekli İşçi	0.3875	-0.7212	1.4963
Arş. Gör	Öğr. Gör.	-0.1389	-1.3616	1.0838
Arş. Gör	İdari Personel	-0.6865	-1.705	0.332
Doç. Dr.	Dr. Öğr. Üyesi	0.2675	-0.7306	1.2656
Doç. Dr.	Güvenlik Görevlisi	0.8069	-0.2143	1.8281
Doç. Dr.	Prof. Dr.	0.6069	-0.8311	2.0449
Doç. Dr.	Sürekli İşçi	0.8167	-0.1348	1.7681
Doç. Dr.	Öğr. Gör.	0.2902	-0.7919	1.3723
Doç. Dr.	İdari Personel	-0.2574	-1.102	0.5872
Dr. Öğr. Üyesi	Güvenlik Görevlisi	0.5394	-0.4498	1.5286
Dr. Öğr. Üyesi	Prof. Dr.	0.3394	-1.0761	1.7549
Dr. Öğr. Üyesi	Sürekli İşçi	0.5492	-0.3679	1.4662
Dr. Öğr. Üyesi	Öğr. Gör.	0.0227	-1.0293	1.0747
Dr. Öğr. Üyesi	İdari Personel	-0.5249	-1.3305	0.2807
Güvenlik Görevlisi	Prof. Dr.	-0.2	-1.6319	1.2319
Güvenlik Görevlisi	Sürekli İşçi	0.0098	-0.9324	0.9519
Güvenlik Görevlisi	Öğr. Gör.	-0.5167	-1.5906	0.5572
Güvenlik Görevlisi	İdari Personel	-1.0643	-1.8983	-0.2302
Prof. Dr.	Sürekli İşçi	0.2098	-1.1733	1.5928
Prof. Dr.	Öğr. Gör.	-0.3167	-1.7926	1.1593
Prof. Dr.	İdari Personel	-0.8643	-2.1761	0.4475
Sürekli İşçi	Öğr. Gör.	-0.5264	-1.5343	0.4814

Sürekli İşçi	İdari Personel	-1.074	-1.8211	-0.327
Öğr. Gör.	İdari Personel	-0.5476	-1.4552	0.36

Tablo 6.36. “Birikimlerimi İslami esaslara göre çalışan bir bankada değerlendirmeye dikkat ederim” maddesi

Grup 1	Grup 2	Mean Diff.	p-değeri	Anlamlı Fark?
Arş. Gör	Doç. Dr.	0.3659	-0.8188	1.5506
Arş. Gör	Dr. Öğr. Üyesi	0.1768	-0.9801	1.3336
Arş. Gör	Güvenlik Görevlisi	0.7222	-0.4549	1.8993
Arş. Gör	Prof. Dr.	0.6556	-0.9016	2.2127
Arş. Gör	Sürekli İşçi	0.9336	-0.1827	2.0499
Arş. Gör	Öğr. Gör.	0.4306	-0.8005	1.6616
Arş. Gör	İdari Personel	0.0317	-0.9937	1.0572
Doç. Dr.	Dr. Öğr. Üyesi	-0.1891	-1.194	0.8158
Doç. Dr.	Güvenlik Görevlisi	0.3563	-0.6718	1.3845
Doç. Dr.	Prof. Dr.	0.2897	-1.1582	1.7375
Doç. Dr.	Sürekli İşçi	0.5677	-0.3902	1.5257
Doç. Dr.	Öğr. Gör.	0.0647	-1.0248	1.1541
Doç. Dr.	İdari Personel	-0.3342	-1.1845	0.5162
Dr. Öğr. Üyesi	Güvenlik Görevlisi	0.5455	-0.4505	1.5414
Dr. Öğr. Üyesi	Prof. Dr.	0.4788	-0.9464	1.9039
Dr. Öğr. Üyesi	Sürekli İşçi	0.7568	-0.1665	1.6802
Dr. Öğr. Üyesi	Öğr. Gör.	0.2538	-0.8054	1.3129
Dr. Öğr. Üyesi	İdari Personel	-0.145	-0.9561	0.6661
Güvenlik Görevlisi	Prof. Dr.	-0.0667	-1.5083	1.375
Güvenlik Görevlisi	Sürekli İşçi	0.2114	-0.7372	1.1599
Güvenlik Görevlisi	Öğr. Gör.	-0.2917	-1.3729	0.7896
Güvenlik Görevlisi	İdari Personel	-0.6905	-1.5302	0.1492
Prof. Dr.	Sürekli İşçi	0.278	-1.1144	1.6705
Prof. Dr.	Öğr. Gör.	-0.225	-1.711	1.261
Prof. Dr.	İdari Personel	-0.6238	-1.9445	0.6969
Sürekli İşçi	Öğr. Gör.	-0.503	-1.5178	0.5117
Sürekli İşçi	İdari Personel	-0.9019	-1.654	-0.1497
Öğr. Gör.	İdari Personel	-0.3988	-1.3126	0.515

Tablo 6.37. “Bireysel Emeklilik Sistemine ait planlamamdaki fon dağılımında İslami esasları dikkate alırım” maddesi

Grup 1	Grup 2	Mean Diff.	p-değeri	Anlamlı Fark?
Arş. Gör	Doç. Dr.	0.4406	-0.7508	1.6321
Arş. Gör	Dr. Öğr. Üyesi	0.404	-0.7594	1.5675
Arş. Gör	Güvenlik Görevlisi	1.0222	-0.1616	2.206
Arş. Gör	Prof. Dr.	0.5889	-0.9772	2.1549
Arş. Gör	Sürekli İşçi	0.7913	-0.3314	1.914
Arş. Gör	Öğr. Gör.	0.5139	-0.7242	1.752
Arş. Gör	İdari Personel	0.1151	-0.9162	1.1464
Doç. Dr.	Dr. Öğr. Üyesi	-0.0366	-1.0472	0.9741
Doç. Dr.	Güvenlik Görevlisi	0.5816	-0.4524	1.6156
Doç. Dr.	Prof. Dr.	0.1483	-1.3078	1.6044
Doç. Dr.	Sürekli İşçi	0.3507	-0.6127	1.3141
Doç. Dr.	Öğr. Gör.	0.0733	-1.0224	1.169
Doç. Dr.	İdari Personel	-0.3255	-1.1807	0.5297
Dr. Öğr. Üyesi	Güvenlik Görevlisi	0.6182	-0.3835	1.6198
Dr. Öğr. Üyesi	Prof. Dr.	0.1848	-1.2485	1.6181
Dr. Öğr. Üyesi	Sürekli İşçi	0.3873	-0.5413	1.3159
Dr. Öğr. Üyesi	Öğr. Gör.	0.1098	-0.9554	1.1751
Dr. Öğr. Üyesi	İdari Personel	-0.289	-1.1047	0.5268
Güvenlik Görevlisi	Prof. Dr.	-0.4333	-1.8832	1.0165
Güvenlik Görevlisi	Sürekli İşçi	-0.2309	-1.1849	0.7231
Güvenlik Görevlisi	Öğr. Gör.	-0.5083	-1.5957	0.5791
Güvenlik Görevlisi	İdari Personel	-0.9071	-1.7517	-0.0626
Prof. Dr.	Sürekli İşçi	0.2024	-1.198	1.6028
Prof. Dr.	Öğr. Gör.	-0.075	-1.5695	1.4195
Prof. Dr.	İdari Personel	-0.4738	-1.8021	0.8545
Sürekli İşçi	Öğr. Gör.	-0.2774	-1.298	0.7431
Sürekli İşçi	İdari Personel	-0.6762	-1.4327	0.0802
Öğr. Gör.	İdari Personel	-0.3988	-1.3178	0.5202

Tablo 6.38. “İslami finans faizsiz bir sistemdir” maddesi

Grup 1	Grup 2	Mean Diff.	p-değeri	Anlamlı Fark?
Arş. Gör	Doç. Dr.	0.6897	-0.4587	1.838
Arş. Gör	Dr. Öğr. Üyesi	0.0909	-1.0305	1.2123
Arş. Gör	Güvenlik Görevlisi	0.6667	-0.4743	1.8077

Arş. Gör	Prof. Dr.	-0.1	-1.6094	1.4094
Arş. Gör	Sürekli İşçi	0.9024	-0.1796	1.9845
Arş. Gör	Öğr. Gör.	0.3333	-0.86	1.5266
Arş. Gör	İdari Personel	-0.0238	-1.0178	0.9702
Doç. Dr.	Dr. Öğr. Üyesi	-0.5987	-1.5728	0.3754
Doç. Dr.	Güvenlik Görevlisi	-0.023	-1.0196	0.9736
Doç. Dr.	Prof. Dr.	-0.7897	-2.1931	0.6138
Doç. Dr.	Sürekli İşçi	0.2128	-0.7158	1.1414
Doç. Dr.	Öğr. Gör.	-0.3563	-1.4124	0.6998
Doç. Dr.	İdari Personel	-0.7135	-1.5377	0.1108
Dr. Öğr. Üyesi	Güvenlik Görevlisi	0.5758	-0.3897	1.5412
Dr. Öğr. Üyesi	Prof. Dr.	-0.1909	-1.5724	1.1906
Dr. Öğr. Üyesi	Sürekli İşçi	0.8115	-0.0835	1.7065
Dr. Öğr. Üyesi	Öğr. Gör.	0.2424	-0.7843	1.2691
Dr. Öğr. Üyesi	İdari Personel	-0.1147	-0.901	0.6715
Güvenlik Görevlisi	Prof. Dr.	-0.7667	-2.1641	0.6308
Güvenlik Görevlisi	Sürekli İşçi	0.2358	-0.6837	1.1552
Güvenlik Görevlisi	Öğr. Gör.	-0.3333	-1.3814	0.7147
Güvenlik Görevlisi	İdari Personel	-0.6905	-1.5045	0.1235
Prof. Dr.	Sürekli İşçi	1.0024	-0.3473	2.3522
Prof. Dr.	Öğr. Gör.	0.4333	-1.0071	1.8738
Prof. Dr.	İdari Personel	0.0762	-1.204	1.3564
Sürekli İşçi	Öğr. Gör.	-0.5691	-1.5527	0.4145
Sürekli İşçi	İdari Personel	-0.9262	-1.6553	-0.1972
Öğr. Gör.	İdari Personel	-0.3571	-1.2429	0.5286

Tablo 6.39. “İslami finansta belirsizliğe ve aldatmaya asla izin verilmez” maddesi

Grup 1	Grup 2	Mean Diff.	p-değeri	Anlamlı Fark?
Arş. Gör	Doç. Dr.	0.1782	-0.9832	1.3395
Arş. Gör	Dr. Öğr. Üyesi	0.1364	-0.9977	1.2704
Arş. Gör	Güvenlik Görevlisi	0.7667	-0.3872	1.9206
Arş. Gör	Prof. Dr.	0.3333	-1.1932	1.8598
Arş. Gör	Sürekli İşçi	0.5894	-0.5049	1.6838
Arş. Gör	Öğr. Gör.	0.125	-1.0818	1.3318
Arş. Gör	İdari Personel	-0.2143	-1.2195	0.791
Doç. Dr.	Dr. Öğr. Üyesi	-0.0418	-1.0269	0.9433
Doç. Dr.	Güvenlik Görevlisi	0.5885	-0.4194	1.5964
Doç. Dr.	Prof. Dr.	0.1552	-1.2642	1.5745

Doç. Dr.	Sürekli İşçi	0.4113	-0.5278	1.3504
Doç. Dr.	Öğr. Gör.	-0.0532	-1.1212	1.0149
Doç. Dr.	İdari Personel	-0.3924	-1.226	0.4411
Dr. Öğr. Üyesi	Güvenlik Görevlisi	0.6303	-0.346	1.6066
Dr. Öğr. Üyesi	Prof. Dr.	0.197	-1.2001	1.5941
Dr. Öğr. Üyesi	Sürekli İşçi	0.4531	-0.4521	1.3582
Dr. Öğr. Üyesi	Öğr. Gör.	-0.0114	-1.0497	1.0269
Dr. Öğr. Üyesi	İdari Personel	-0.3506	-1.1458	0.4445
Güvenlik Görevlisi	Prof. Dr.	-0.4333	-1.8466	0.9799
Güvenlik Görevlisi	Sürekli İşçi	-0.1772	-1.1071	0.7526
Güvenlik Görevlisi	Öğr. Gör.	-0.6417	-1.7016	0.4183
Güvenlik Görevlisi	İdari Personel	-0.981	-1.8041	-0.1578
Prof. Dr.	Sürekli İşçi	0.2561	-1.1089	1.6211
Prof. Dr.	Öğr. Gör.	-0.2083	-1.6651	1.2484
Prof. Dr.	İdari Personel	-0.5476	-1.8423	0.7471
Sürekli İşçi	Öğr. Gör.	-0.4644	-1.4592	0.5303
Sürekli İşçi	İdari Personel	-0.8037	-1.5411	-0.0664
Öğr. Gör.	İdari Personel	-0.3393	-1.2351	0.5565

Tablo 6.40. “İslami finansta finansal işlemler mutlaka bir varlığa dayanmalıdır” maddesi

Grup 1	Grup 2	Mean Diff.	p-değeri	Anlamlı Fark?
Arş. Gör	Doç. Dr.	0.659	-0.3256	1.6437
Arş. Gör	Dr. Öğr. Üyesi	0.0707	-0.8908	1.0322
Arş. Gör	Güvenlik Görevlisi	0.3222	-0.6561	1.3006
Arş. Gör	Prof. Dr.	0.7556	-0.5387	2.0498
Arş. Gör	Sürekli İşçi	0.6531	-0.2747	1.5809
Arş. Gör	Öğr. Gör.	0.4306	-0.5926	1.4537
Arş. Gör	İdari Personel	0.1389	-0.7134	0.9912
Doç. Dr.	Dr. Öğr. Üyesi	-0.5883	-1.4235	0.2469
Doç. Dr.	Güvenlik Görevlisi	-0.3368	-1.1913	0.5178
Doç. Dr.	Prof. Dr.	0.0966	-1.1068	1.2999
Doç. Dr.	Sürekli İşçi	-0.0059	-0.8021	0.7903
Doç. Dr.	Öğr. Gör.	-0.2284	-1.134	0.6771
Doç. Dr.	İdari Personel	-0.5201	-1.2269	0.1866
Dr. Öğr. Üyesi	Güvenlik Görevlisi	0.2515	-0.5763	1.0793
Dr. Öğr. Üyesi	Prof. Dr.	0.6848	-0.4997	1.8694
Dr. Öğr. Üyesi	Sürekli İşçi	0.5824	-0.185	1.3498
Dr. Öğr. Üyesi	Öğr. Gör.	0.3598	-0.5205	1.2402

Dr. Öğr. Üyesi	İdari Personel	0.0682	-0.606	0.7423
Güvenlik Görevlisi	Prof. Dr.	0.4333	-0.7649	1.6316
Güvenlik Görevlisi	Sürekli İşçi	0.3309	-0.4575	1.1193
Güvenlik Görevlisi	Öğr. Gör.	0.1083	-0.7903	1.007
Güvenlik Görevlisi	İdari Personel	-0.1833	-0.8813	0.5146
Prof. Dr.	Sürekli İşçi	-0.1024	-1.2598	1.0549
Prof. Dr.	Öğr. Gör.	-0.325	-1.5601	0.9101
Prof. Dr.	İdari Personel	-0.6167	-1.7144	0.4811
Sürekli İşçi	Öğr. Gör.	-0.2226	-1.066	0.6208
Sürekli İşçi	İdari Personel	-0.5142	-1.1394	0.1109
Öğr. Gör.	İdari Personel	-0.2917	-1.0512	0.4678

Tablo 6.41. “İslami finans kuruluşu her türlü ticari işlemi finanse edebilir” maddesi

Grup 1	Grup 2	Mean Diff.	p-değeri	Anlamlı Fark?
Arş. Gör	Doç. Dr.	0.5785	-0.4515	1.6086
Arş. Gör	Dr. Öğr. Üyesi	0.1919	-0.8139	1.1978
Arş. Gör	Güvenlik Görevlisi	0.7556	-0.2679	1.779
Arş. Gör	Prof. Dr.	0.7889	-0.565	2.1428
Arş. Gör	Sürekli İşçi	0.8889	-0.0817	1.8595
Arş. Gör	Öğr. Gör.	0.6389	-0.4315	1.7092
Arş. Gör	İdari Personel	-0.0397	-0.9313	0.8519
Doç. Dr.	Dr. Öğr. Üyesi	-0.3866	-1.2604	0.4871
Doç. Dr.	Güvenlik Görevlisi	0.177	-0.7169	1.071
Doç. Dr.	Prof. Dr.	0.2103	-1.0485	1.4692
Doç. Dr.	Sürekli İşçi	0.3103	-0.5226	1.1433
Doç. Dr.	Öğr. Gör.	0.0603	-0.8869	1.0076
Doç. Dr.	İdari Personel	-0.6182	-1.3576	0.1211
Dr. Öğr. Üyesi	Güvenlik Görevlisi	0.5636	-0.3023	1.4296
Dr. Öğr. Üyesi	Prof. Dr.	0.597	-0.6422	1.8361
Dr. Öğr. Üyesi	Sürekli İşçi	0.697	-0.1058	1.4998
Dr. Öğr. Üyesi	Öğr. Gör.	0.447	-0.4739	1.3679
Dr. Öğr. Üyesi	İdari Personel	-0.2316	-0.9369	0.4736
Güvenlik Görevlisi	Prof. Dr.	0.0333	-1.2201	1.2868
Güvenlik Görevlisi	Sürekli İşçi	0.1333	-0.6914	0.9581
Güvenlik Görevlisi	Öğr. Gör.	-0.1167	-1.0568	0.8234
Güvenlik	İdari Personel	-0.7952	-1.5254	-0.0651

Görevlisi				
Prof. Dr.	Sürekli İşçi	0.1	-1.1107	1.3107
Prof. Dr.	Öğr. Gör.	-0.15	-1.4421	1.1421
Prof. Dr.	İdari Personel	-0.8286	-1.9769	0.3198
Sürekli İşçi	Öğr. Gör.	-0.25	-1.1323	0.6323
Sürekli İşçi	İdari Personel	-0.9286	-1.5826	-0.2746
Öğr. Gör.	İdari Personel	-0.6786	-1.4731	0.116

Tablo 6.42. “İslami finans sistemi sadece Müslüman ülkelerde uygulanmaktadır maddesi

Grup 1	Grup 2	Mean Diff.	p-değeri	Anlamlı Fark?
Arş. Gör	Doç. Dr.	0.1149	-0.968	1.1979
Arş. Gör	Dr. Öğr. Üyesi	0.0909	-0.9666	1.1484
Arş. Gör	Güvenlik Görevlisi	0.6667	-0.4093	1.7427
Arş. Gör	Prof. Dr.	0.2667	-1.1567	1.6901
Arş. Gör	Sürekli İşçi	0.4959	-0.5245	1.5164
Arş. Gör	Öğr. Gör.	0.4167	-0.7086	1.542
Arş. Gör	İdari Personel	-0.119	-1.0564	0.8183
Doç. Dr.	Dr. Öğr. Üyesi	-0.024	-0.9426	0.8946
Doç. Dr.	Güvenlik Görevlisi	0.5517	-0.3881	1.4916
Doç. Dr.	Prof. Dr.	0.1517	-1.1718	1.4752
Doç. Dr.	Sürekli İşçi	0.381	-0.4947	1.2567
Doç. Dr.	Öğr. Gör.	0.3017	-0.6942	1.2976
Doç. Dr.	İdari Personel	-0.234	-1.0113	0.5433
Dr. Öğr. Üyesi	Güvenlik Görevlisi	0.5758	-0.3347	1.4862
Dr. Öğr. Üyesi	Prof. Dr.	0.1758	-1.127	1.4785
Dr. Öğr. Üyesi	Sürekli İşçi	0.405	-0.439	1.2491
Dr. Öğr. Üyesi	Öğr. Gör.	0.3258	-0.6424	1.294
Dr. Öğr. Üyesi	İdari Personel	-0.21	-0.9514	0.5315
Güvenlik Görevlisi	Prof. Dr.	-0.4	-1.7178	0.9178
Güvenlik Görevlisi	Sürekli İşçi	-0.1707	-1.0378	0.6964
Güvenlik Görevlisi	Öğr. Gör.	-0.25	-1.2384	0.7384
Güvenlik Görevlisi	İdari Personel	-0.7857	-1.5533	-0.0181
Prof. Dr.	Sürekli İşçi	0.2293	-1.0436	1.5021
Prof. Dr.	Öğr. Gör.	0.15	-1.2084	1.5084
Prof. Dr.	İdari Personel	-0.3857	-1.593	0.8216
Sürekli İşçi	Öğr. Gör.	-0.0793	-1.0068	0.8483
Sürekli İşçi	İdari Personel	-0.615	-1.3025	0.0726
Öğr. Gör.	İdari Personel	-0.5357	-1.371	0.2996

Tablo 6.43. “Peşin alım vadeli satım uygulaması sonucu anaparanın üzerinde ödenen fazla tutar, İslami bankanın karıdır” maddesi

Grup 1	Grup 2	Mean Diff.	p-değeri	Anlamlı Fark?
Arş. Gör	Doç. Dr.	0.6341	-0.2975	1.5657
Arş. Gör	Dr. Öğr. Üyesi	0.6414	-0.2683	1.5511
Arş. Gör	Güvenlik Görevlisi	0.9111	-0.0145	1.8367
Arş. Gör	Prof. Dr.	0.7444	-0.48	1.9689
Arş. Gör	Sürekli İşçi	1.0176	0.1398	1.8954
Arş. Gör	Öğr. Gör.	0.6528	-0.3153	1.6208
Arş. Gör	İdari Personel	0.4444	-0.3619	1.2508
Doç. Dr.	Dr. Öğr. Üyesi	0.0073	-0.7829	0.7975
Doç. Dr.	Güvenlik Görevlisi	0.277	-0.5315	1.0855
Doç. Dr.	Prof. Dr.	0.1103	-1.0282	1.2489
Doç. Dr.	Sürekli İşçi	0.3835	-0.3698	1.1368
Doç. Dr.	Öğr. Gör.	0.0187	-0.8381	0.8754
Doç. Dr.	İdari Personel	-0.1897	-0.8583	0.479
Dr. Öğr. Üyesi	Güvenlik Görevlisi	0.2697	-0.5135	1.0529
Dr. Öğr. Üyesi	Prof. Dr.	0.103	-1.0177	1.2237
Dr. Öğr. Üyesi	Sürekli İşçi	0.3762	-0.3499	1.1023
Dr. Öğr. Üyesi	Öğr. Gör.	0.0114	-0.8215	0.8442
Dr. Öğr. Üyesi	İdari Personel	-0.197	-0.8348	0.4409
Güvenlik Görevlisi	Prof. Dr.	-0.1667	-1.3003	0.967
Güvenlik Görevlisi	Sürekli İşçi	0.1065	-0.6394	0.8524
Güvenlik Görevlisi	Öğr. Gör.	-0.2583	-1.1086	0.5919
Güvenlik Görevlisi	İdari Personel	-0.4667	-1.127	0.1937
Prof. Dr.	Sürekli İşçi	0.2732	-0.8218	1.3681
Prof. Dr.	Öğr. Gör.	-0.0917	-1.2602	1.0769
Prof. Dr.	İdari Personel	-0.3	-1.3386	0.7386
Sürekli İşçi	Öğr. Gör.	-0.3648	-1.1628	0.4331
Sürekli İşçi	İdari Personel	-0.5732	-1.1646	0.0183
Öğr. Gör.	İdari Personel	-0.2083	-0.9269	0.5102

Tablo 6.44. “Peşin alım vadeli satım uygulamasında satıcı, alıcıya satın alma maliyeti ve talep ettiği kar hakkında bilgi vermeyebilir” maddesi

Grup 1	Grup 2	Mean Diff.	p-değeri	Anlamlı Fark?
Arş. Gör	Doç. Dr.	0.3314	-0.7209	1.3837
Arş. Gör	Dr. Öğr. Üyesi	0.4192	-0.6084	1.4468

Arş. Gör	Güvenlik Görevlisi	0.9556	-0.09	2.0011
Arş. Gör	Prof. Dr.	0.8556	-0.5276	2.2387
Arş. Gör	Sürekli İşçi	1.0556	0.064	2.0471
Arş. Gör	Öğr. Gör.	0.7639	-0.3296	1.8574
Arş. Gör	İdari Personel	0.2698	-0.641	1.1807
Doç. Dr.	Dr. Öğr. Üyesi	0.0878	-0.8048	0.9804
Doç. Dr.	Güvenlik Görevlisi	0.6241	-0.2891	1.5374
Doç. Dr.	Prof. Dr.	0.5241	-0.7619	1.8102
Doç. Dr.	Sürekli İşçi	0.7241	-0.1268	1.5751
Doç. Dr.	Öğr. Gör.	0.4325	-0.5353	1.4002
Doç. Dr.	İdari Personel	-0.0616	-0.8169	0.6937
Dr. Öğr. Üyesi	Güvenlik Görevlisi	0.5364	-0.3483	1.421
Dr. Öğr. Üyesi	Prof. Dr.	0.4364	-0.8296	1.7023
Dr. Öğr. Üyesi	Sürekli İşçi	0.6364	-0.1838	1.4565
Dr. Öğr. Üyesi	Öğr. Gör.	0.3447	-0.5961	1.2855
Dr. Öğr. Üyesi	İdari Personel	-0.1494	-0.8698	0.5711
Güvenlik Görevlisi	Prof. Dr.	-0.1	-1.3806	1.1806
Güvenlik Görevlisi	Sürekli İşçi	0.1	-0.7426	0.9426
Güvenlik Görevlisi	Öğr. Gör.	-0.1917	-1.1521	0.7687
Güvenlik Görevlisi	İdari Personel	-0.6857	-1.4316	0.0602
Prof. Dr.	Sürekli İşçi	0.2	-1.0369	1.4369
Prof. Dr.	Öğr. Gör.	-0.0917	-1.4116	1.2283
Prof. Dr.	İdari Personel	-0.5857	-1.7589	0.5874
Sürekli İşçi	Öğr. Gör.	-0.2917	-1.193	0.6097
Sürekli İşçi	İdari Personel	-0.7857	-1.4538	-0.1176
Öğr. Gör.	İdari Personel	-0.494	-1.3057	0.3176

Tablo 6.45. “Yatırımlar tasarruflara eşittir” maddesi

Grup 1	Grup 2	Mean Diff.	p-değeri	Anlamlı Fark?
Arş. Gör	Doç. Dr.	0.5019	-0.5262	1.53
Arş. Gör	Dr. Öğr. Üyesi	0.5051	-0.4989	1.509
Arş. Gör	Güvenlik Görevlisi	0.9778	-0.0438	1.9993
Arş. Gör	Prof. Dr.	0.6778	-0.6736	2.0291
Arş. Gör	Sürekli İşçi	0.6558	-0.313	1.6246
Arş. Gör	Öğr. Gör.	0.6111	-0.4572	1.6795
Arş. Gör	İdari Personel	0.1349	-0.755	1.0249
Doç. Dr.	Dr. Öğr. Üyesi	0.0031	-0.869	0.8752
Doç. Dr.	Güvenlik	0.4759	-0.4164	1.3681

	Görevlisi			
Doç. Dr.	Prof. Dr.	0.1759	-1.0806	1.4324
Doç. Dr.	Sürekli İşçi	0.1539	-0.6775	0.9853
Doç. Dr.	Öğr. Gör.	0.1092	-0.8363	1.0547
Doç. Dr.	İdari Personel	-0.367	-1.105	0.371
Dr. Öğr. Üyesi	Güvenlik Görevlisi	0.4727	-0.3916	1.3371
Dr. Öğr. Üyesi	Prof. Dr.	0.1727	-1.0641	1.4096
Dr. Öğr. Üyesi	Sürekli İşçi	0.1508	-0.6505	0.9521
Dr. Öğr. Üyesi	Öğr. Gör.	0.1061	-0.8131	1.0253
Dr. Öğr. Üyesi	İdari Personel	-0.3701	-1.0741	0.3338
Güvenlik Görevlisi	Prof. Dr.	-0.3	-1.5511	0.9511
Güvenlik Görevlisi	Sürekli İşçi	-0.322	-1.1452	0.5013
Güvenlik Görevlisi	Öğr. Gör.	-0.3667	-1.305	0.5717
Güvenlik Görevlisi	İdari Personel	-0.8429	-1.5716	-0.1141
Prof. Dr.	Sürekli İşçi	-0.022	-1.2304	1.1865
Prof. Dr.	Öğr. Gör.	-0.0667	-1.3563	1.223
Prof. Dr.	İdari Personel	-0.5429	-1.689	0.6033
Sürekli İşçi	Öğr. Gör.	-0.0447	-0.9253	0.8359
Sürekli İşçi	İdari Personel	-0.5209	-1.1737	0.1319
Öğr. Gör.	İdari Personel	-0.4762	-1.2692	0.3169

Post-Hoc (Tukey HSD) analizi ile elde edilen bulgular yorumlandığında, araştırmada, katılımcıların demografik özelliklerine göre finansal ve İslami finansal okuryazarlık düzeylerinde anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ANOVA analizlerinde bazı maddelerde istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p < .05$). Anlamlı fark bulunan bu maddeler için hangi gruplar arasında fark olduğunu görmek amacıyla Post-Hoc (Tukey HSD) testi uygulanmıştır.

Elde edilen bulgular aşağıda özetlenmiştir:

□ Yaş Değişkenine Göre Anlamlı Farklılıklar

36-45 yaş grubundaki katılımcılar ile 20-26 yaş grubundaki katılımcılar arasında bazı maddelerde anlamlı farklar gözlemlenmiştir. Bu durum, yaş ilerledikçe finansal bilgi ve İslami finansal okuryazarlık düzeyinin arttığını düşündürmektedir.

Ayrıca 46-55 yaş grubunun bazı maddelerde diğer yaş gruplarına göre daha yüksek bilgi düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir.

□ **Aylık Gelir Değişkenine Göre Anlamlı Farklılıklar**

30.000-45.000 TL gelir grubunda yer alan katılımcılar ile 15.000-30.000 TL gelir grubundaki katılımcılar arasında belirli maddelerde anlamlı farklar bulunmuştur.

Bu sonuçlar, gelir düzeyi arttıkça finansal ve İslami finansal konularda bilgi seviyesinin de artabileceğini göstermektedir.

□ **Çalışma Yılı Değişkenine Göre Anlamlı Farklılıklar**

1-5 yıl çalışma süresine sahip olanlar ile 11-20 yıl ve 16 yıl üzeri çalışanlar arasında anlamlı farklar tespit edilmiştir.

Bu durum, mesleki deneyim arttıkça finansal okuryazarlık düzeyinde de bir artış olabileceğini düşündürmektedir.

□ **Ünvan Değişkenine Göre Anlamlı Farklılıklar**

Öğretim görevlisi ile idari personel arasında bazı maddelerde anlamlı farklar bulunmuştur.

Ayrıca Doç. Dr. ve Prof. Dr. unvanına sahip katılımcıların belirli maddelerde diğer gruplara göre daha yüksek düzeyde finansal bilgiye sahip oldukları görülmüştür.

Özetlersek, elde edilen bulgular, yaş, gelir, çalışma yılı ve unvan gibi demografik değişkenlerin finansal ve İslami finansal okuryazarlık düzeyi üzerinde etkili olabileceğini ortaya koymaktadır. Bu sonuçlar, bireylerin bilgi düzeylerinin sadece kişisel ilgi ve eğitimle değil, aynı zamanda yaşam deneyimi, gelir seviyesi ve mesleki konumlarıyla da ilişkili olabileceğini göstermektedir.

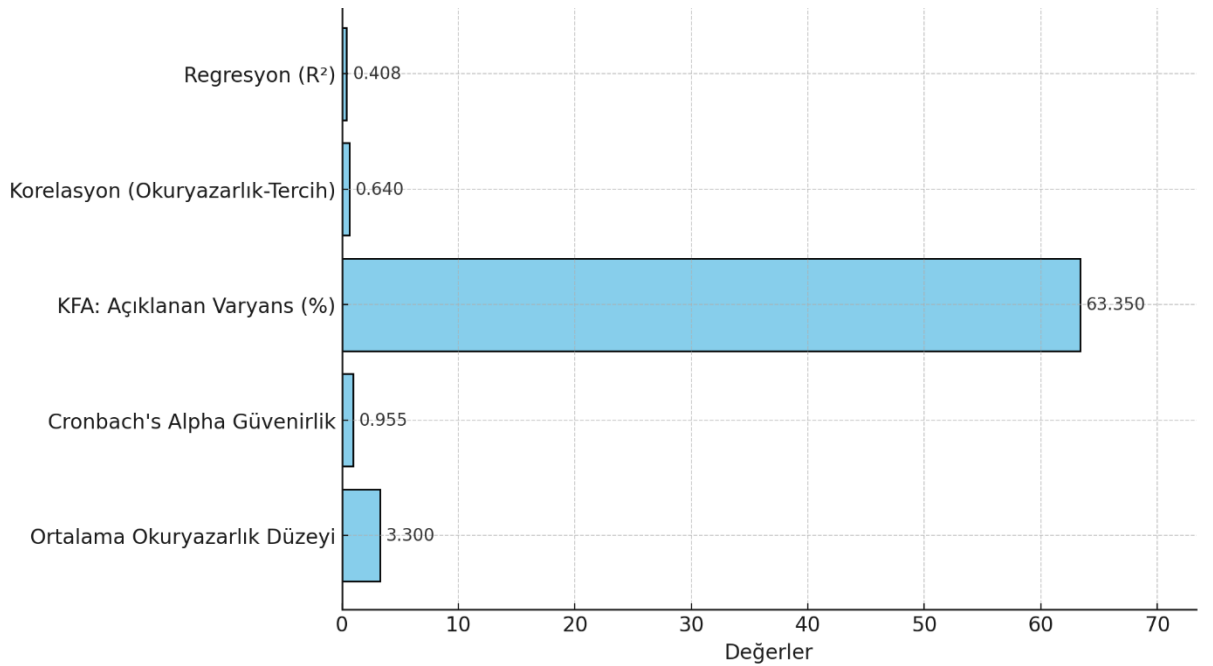
7. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

7.1. Sonuçlar

Bu araştırmada, Batman Üniversitesi personelinin katılım bankası tercihinde İslami finans okuryazarlığının etkisi incelenmiştir. Araştırma kapsamında finansal ve İslami finansal okuryazarlık düzeylerinin demografik değişkenler açısından farklılaşıp farklılaşmadığı ve bu okuryazarlık düzeylerinin katılım bankası tercihini ne ölçüde etkilediği analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- Katılımcıların genel olarak **orta düzeyde finansal ve İslami finansal okuryazarlık bilgisine sahip** oldukları belirlenmiştir. Ölçme aracındaki maddelere verilen cevapların ortalama değerleri genellikle 3.0 ile 3.6 arasında değişmiştir.
- Kullanılan ölçme aracının **güvenirliği oldukça yüksek çıkmıştır** (Cronbach's Alpha = 0.955). Ayrıca yapılan Keşfedici Faktör Analizi (KFA) sonucunda **6 faktörlü bir yapı önerilmiştir** ve bu faktörler toplam varyansın %63,35'ini açıklamaktadır.
- Yapılan **korelasyon analizi** sonucunda, İslami finans okuryazarlığı ile katılım bankası tercihi arasında **orta-üst düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki** olduğu bulunmuştur ($r = 0.64$, $p < .01$).
- **Regresyon analizi** sonucunda, İslami finans okuryazarlığının katılım bankası tercihini anlamlı bir biçimde yorumladığı görülmüştür ($\beta = 0.0937$, $p < .001$) ve modelin açıklayıcılığı %40,8 ($R^2 = 0.408$) seviyesindedir.
- **Cinsiyet değişkenine göre yapılan t-testi** analizinde, bazı maddelerde erkek ve kadın katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bu durum, finansal bilgi düzeyinin cinsiyet ile ilişkili olabileceğini göstermektedir.
- **Yaş, gelir, çalışma yılı ve unvan değişkenlerine göre yapılan ANOVA analizleri** sonucunda, bazı maddelerde gruplar arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Özellikle:

- **Yaş ilerledikçe** finansal ve İslami finansal bilgi düzeyinin arttığı,
 - **Gelir düzeyi yükseldikçe** finansal okuryazarlık seviyesinin arttığı,
 - **Çalışma süresi ve mesleki deneyim arttıkça** bilgi düzeyinde artış olduğu,
 - **Akademik unvana sahip olan bireylerin (özellikle öğretim üyelerinin)** daha yüksek düzeyde finansal bilgiye sahip olduğu görülmüştür.
- Bu anlamlı farklılıkların detayları, uygulanan **Post-Hoc (Tukey HSD) analizleri** ile belirlenmiş ve hangi gruplar arasında fark olduğu ortaya konulmuştur.

Grafik 7: *Araştırma Bulguların Özeti*

Grafik 7 araştırmada elde edilen temel bulguların görsel olarak ifade edilmesine olanak sağlamaktadır. Grafik 7, finansal ve İslami finansal okuryazarlık düzeyi ile katılım bankası tercihi arasındaki ilişkinin analizinden elde edilen önemli istatistiksel değerleri özetlemektedir.

Grafikte de görülebileceği üzere:

- Katılımcıların ortalama finansal ve İslami finansal okuryazarlık düzeyi 3.3 olarak bulunmuştur. Bu değer, 5’li Likert ölçeğine göre değerlendirildiğinde orta düzey bir bilgi seviyesine işaret etmektedir.

- Kullanılan ölçme aracının güvenilirlik düzeyi (Cronbach's Alpha = 0.955) oldukça yüksek çıkmıştır. Bu durum, anketin güvenilir ve tutarlı bir ölçüm aracı olduğunu göstermektedir.
- Yapılan Keşfedici Faktör Analizi (KFA) sonucunda elde edilen toplam açıklanan varyans %63,35 olup, ölçme aracının geçerlilik açısından güçlü bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir.
- İslami finans okuryazarlık düzeyi ile katılım bankası tercihi arasındaki ilişkinin incelendiği korelasyon analizinde $r = 0.64$ bulunmuştur. Bu sonuç, iki değişken arasında orta-üst düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir.
- Regresyon analizi sonucunda, İslami finans okuryazarlık düzeyinin katılım bankası tercihindeki toplam değişimin %40,8'ini açıkladığı ($R^2 = 0.408$) belirlenmiştir. Bu durum, finansal okuryazarlık düzeyinin banka tercihi üzerinde etkili bir yordayıcı olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu sonuçlar, katılımcıların finansal ve İslami finansal konularla ilgili bilgi düzeylerinin banka tercihleri üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğunu göstermekte ve araştırmanın temel hipotezini desteklemektedir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, İslami finans okuryazarlığının katılım bankası tercihinde önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Bu durum, literatürde yer alan benzer çalışmalarla da paralellik arz etmektedir. Örneğin, Çetin (2021) ve Demirtaş & Yılmaz (2019) tarafından yapılan çalışmalarda da İslami finans bilgisine sahip bireylerin faizsiz bankacılığı tercih etme eğilimlerinin daha yüksek olduğu belirtilmiştir.

Demografik değişkenler açısından değerlendirildiğinde, yaş, gelir düzeyi ve unvan gibi faktörlerin finansal bilgi seviyesini etkilediği görülmektedir. Bu sonuç, Karagöz ve Öztürk (2020) tarafından yapılan çalışmada da vurgulanmış, eğitim ve gelir düzeyinin finansal okuryazarlık üzerinde belirleyici bir faktör olduğu ifade edilmiştir.

Özellikle unvan ve yaş grubu farklılıkları, deneyim ve bilgi birikiminin finansal okuryazarlığa katkı sağladığını desteklemektedir. Bu bağlamda, akademik personelin bazı konularda daha yüksek bilgi düzeyine sahip olması beklenen bir durumdur.

Bu çalışma kapsamında ulaşılan sonuçlar, katılım bankacılığının tanıtımı ve finansal eğitim programlarının planlanması açısından yol gösterici olabilir. İslami finans sistemine dair bilgi düzeyinin artırılması, katılım bankacılığı pazarının büyümesine katkı sağlayacaktır.

7.2. Öneriler

Bu araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda belli başlıklar altında öneriler sunulabilir.

Uygulayıcılara ve Sektöre Yönelik Öneriler:

1. **Katılım bankaları**, potansiyel müşterilere yönelik **İslami finansal ürünlerin ve faizsiz bankacılığın temel prensiplerine ilişkin bilgilendirme ve eğitim faaliyetlerini artırmalıdır.**
2. Finansal eğitim programları, özellikle **genç ve düşük gelir grubundaki bireyleri hedef alacak şekilde** planlanmalıdır.
3. **Meslek içi eğitimlerde** finansal ve İslami finansal okuryazarlığa yer verilmesi, çalışanların bilgi düzeylerinin artırılmasına katkı sağlayacaktır.

Eğitim Kurumlarına Yönelik Öneriler:

1. Üniversitelerde, özellikle **ekonomi, işletme ve finans alanında eğitim gören öğrencilere** yönelik İslami finans sistemine ilişkin ders içerikleri zenginleştirilmeli, seçmeli dersler artırılmalıdır.
2. Batman Üniversitesi gibi bölgesel eğitim kurumlarında, **personel için finansal okuryazarlık ve İslami finans konularında seminer ve bilgilendirme toplantıları düzenlenebilir.**

Araştırmacılara Yönelik Öneriler:

1. Bu çalışma sadece Batman Üniversitesi personeliyle sınırlıdır. **Farklı üniversiteler ve farklı şehirlerdeki personel gruplarıyla benzer araştırmalar yapılması**, bulguların genellenebilirliğini artıracaktır.
2. İlerleyen çalışmalarda, finansal okuryazarlık düzeyi ile **finansal davranışlar ve yatırım tercihleri** arasındaki ilişki de araştırılabilir.
3. Bu araştırma kesitsel bir tasarımla yürütülmüştür. **Boylamsal çalışmalar** ile bilgi düzeyindeki değişimin zaman içerisindeki seyri de izlenebilir.

KAYNAKLAR

- Ahmed, H. (2010). Product development in Islamic banks. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Akyol, A., & Tüfekci, N. (2019). Katılım Bankalarının Temel Özellikleri ve Türkiye'deki Uygulamalar. *İslam Ekonomisi ve Finansı Dergisi*, 5(1), 87–102.
- Atkinson, A., & Messy, F. A. (2012). Measuring Financial Literacy: Results of the OECD / International Network on Financial Education (INFE) Pilot Study. OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions, No. 15.
- BDDK. (2020). Katılım Bankaları ve Faizsiz Bankacılık Raporu. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu.
- Brealey, R. A., Myers, S. C., & Allen, F. (2020). Principles of Corporate Finance (13th ed.). McGraw-Hill Education.
- Ergün, T. (2025). Impact of Islamic Financial Attitude on Islamic Financial Behaviour among Youth in Turkey: A Moderated Mediation Model. *Turkish Journal of Islamic Economics*, 12(1), 176–199.
- Hanif, M. (2011). Differences and Similarities in Islamic and Conventional Banking. *International Journal of Business and Social Science*, 2(2), 166–175.
- Huston, S. J. (2010). Measuring Financial Literacy. *The Journal of Consumer Affairs*, 44(2), 296–316.
- İclal, B. (2024) Finansal Okuryazarlık Ve İslami Finansal Okuryazarlık: Artvin Çoruh Üniversitesi Personel Örneği, Artvin: Artvin Çoruh Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yüksek lisans Tezi, 2024.
- Khan, F. (2015). Islamic Banking in Practice. Routledge.
- Lajuni, N., Ting, H., & Shamsudin, M. (2021). Islamic financial literacy and religious commitment: A study of young consumers in Malaysia. *Journal of Islamic Marketing*, 12(8), 1524–1544.
- Lusardi, A., & Mitchell, O. S. (2014). The Economic Importance of Financial Literacy: Theory and Evidence. *Journal of Economic Literature*, 52(1), 5–44.
- Lusardi, A. (2015). Financial Literacy: Do People Know the ABCs of Finance? *Public Understanding of Science*, 24(3), 260–271.
- OECD. (2020). OECD/INFE 2020 International Survey of Adult Financial Literacy.
- Pala, F., Erdoğan, A., Ali, M., Alnori, F., & Barut, A. (2023). Analyzing the linkage between Islamic financial literacy and Islamic banking services adoption:

- Evidence from Turkey. *Journal of Islamic Accounting and Business Research*, 15(5), 784–817.
- Pala, F., Erdoğan, A., Ali, M., Alnori, F., & Barut, A. (2023). Analyzing the linkage between Islamic financial literacy and Islamic banking services adoption: Evidence from Turkey. *Journal of Islamic Accounting and Business Research*, 15(5), 784–817.
- Patrisia, D., Abror, A., & Dastgir, S. (2023). Generation Z's Financial Behaviour: The Role of Islamic Financial Literacy. *ISRA International Journal of Islamic Finance*, 15(2), 20–37.
- Pilatin, A., & Dilek, Ö. (2023). Customer Preference for Islamic Banks in Turkey: A Model of Planned Behavior Theory. *Turkish Journal of Islamic Economics*, 10(2), 1–32.
- Remund, D. L. (2010). Financial Literacy Explicated: The Case for a Clearer Definition in an Increasingly Complex Economy. *The Journal of Consumer Affairs*, 44(2), 276–295.
- Usman, M., & Tufail, M. (2019). Comparative Analysis of Islamic and Conventional Banking: Empirical Evidence from Pakistan. *Journal of Islamic Banking and Finance*, 7(1), 12–22.
- Yılmaz, E., & Kaptan, S. (2020). Türkiye’de Katılım Bankacılığı: Mevcut Durum ve Gelecek Perspektifi. *İslam Ekonomisi ve Finansı Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 75–91.

EKLER

EK-1 Anket Formu.

Sayın Katılımcı

Batman Üniversitesi Lisans Üstü Eğitim Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi kapsamında, Batman Üniversitesi bileşenleri (bütün personeller) Katılım Banka Tercihinde İslami Finans Okuryazarlığının Etkisinin belirlenmesi amacıyla hazırlanmıştır. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Doç. Dr. Hamza ŞİMŞEK
Batman Üniversitesi İİBF

Erdal ÖZDEMİR
Batı Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi

A) DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE İLİŞKİN SORULAR

1. Cinsiyetiniz: ☐ Erkek ☐ Kadın

2. Medeni Durumunuz: ☐ Bekâr ☐ Evli

3. Yaşınız: ☐ 20-26 ☐ 27-35 ☐ 36-45 ☐ 46-55 ☐ 55 yaş ve üstü

4. Aylık Geliriniz: ☐ 30.000-45.000 ☐ 45.001-60.000 ☐ 60.001-80.000

☐ 80.001-120.000 ☐ 120.001 ve üzeri

5. Çalışma Yılı: ☐ 1-5 ☐ 6-10 ☐ 11-15 ☐ 16-20 ☐ 21 ve üzeri

6. Ünvanınız: ☐ Arş. Gör ☐ Öğr. Gör. ☐ Dr. Öğr. Üyesi

☐ Doç. Dr. ☐ Prof. Dr. ☐ İdari Personel ☐ Sürekli İşçi ☐ Güvenlik Görevlisi

Tablo 46. Anket formu

	B) Bu bölüm finansal okuryazarlık, finansal tutum, finansal davranış, finansal ve İslami finansal okuryazarlık ile ilgili önermeler içermektedir. Lütfen size en uygun seçeneği işaretleyiniz.	Kesinlikle Katılmıyorum.	Katılmıyorum.	Kararsızım.	Katılıyorum.	Kesinlikle Katılıyorum.
1	Finansal işlemlerimde, faizden uzak durmaya özen gösteririm.					
2	Finansal işlemlerde işlemin, İslam dininin kurallarına uygun olup olmadığına dikkat ederim.					
3	Birikimlerimin bir kısmını ya da tamamını vadeli mevduat hesabında değerlendiririm.					
4	Birikimlerimi İslami esaslara göre çalışan bir bankada değerlendirmeye dikkat ederim.					

5	Fonlara yatırım yapmayı düşündüğümde; sadece İslam'ın yasaklamadığı hizmet ve faaliyet alanlarında kullanılan fonlara yatırım yapmayı tercih ederim.					
6	Bireysel Emeklilik Sistemine ait planlamamdaki fon dağılımında İslami esasları dikkate alırım.					
7	Kredi kartı borcumun tamamını ödemeye dikkat ederim.					
8	Faturalarımı zamanında ödemeye dikkat ederim.					
9	Zaman zaman kredi kartımdan ya da esnek hesabımdan nakit avans kullanıyorum.					
10	Kredi kullanmam gerektiği zaman, kredi faizi oranlarını karşılaştırırım.					
11	Geleneksel bankanın ve İslami bankanın kredi maliyetlerini karşılaştırdığımda; düşük maliyete sahip olan bankadan kredi kullanmayı tercih ederim.					
12	İslami finans hizmeti veren bankalarla geleneksel bankalar arasında bir fark olmadığına inanıyorum					
13	Geleneksel bankacılık ile İslami bankacılık araçlarının benzer olduğunu düşünüyorum.					
14	İslami finansal araçları tanıyorum					
15	İslami bankacılık araçlarının kolay anlaşıldığını düşünüyorum					
16	Faiz ve kar payı arasındaki farklar konusunda bilgi sahibiyim.					
17	Kar payı olarak dağıtılan tutarın aslında faiz olduğunu düşünüyorum					
18	Devlet bankalarının İslami finans hizmeti vermesi, İslami finans sistemine olan güvenimi olumlu etkiler.					
19	Kar- zarar ortaklığı sisteminde hiç zarar dağıtılmaması, İslami finans sistemine olan güvenimi zedeler.					
20	İslami finans faizsiz bir sistemdir.					
21	İslami finansta belirsizliğe ve aldatmaya asla izin verilmez					
22	İslami finansta finansal işlemler mutlaka bir varlığa dayanmalıdır					
23	İslami finans kuruluşu her türlü ticari işlemi finanse edebilir.					
24	İslami finans sistemi paranın, risklerin ve ödüllerin paylaşıldığı yasal ticaret ve yatırımlar sonucunda elde edilmesine önem verir.					
25	Faiz, paradan para kazanmak anlamına gelir.					
26	İslami finans sistemi sadece Müslüman ülkelerde uygulanmaktadır.					
27	Bir girişimci, faaliyetine yönelik İslami finans kuruluşundan ortaklık yöntemiyle 1000 TL almış olsun, girişimci faaliyeti sonucunda 100 TL zarar ederse oluşan zararı girişimci üstlenmek zorunda kalır.					

28	İslami finansal sistemde fonlar, borç olarak değil kar zarar ortaklığı esasına göre toplanır					
29	Peşin alım vadeli satım uygulaması sonucu anaparanın üzerinde ödenen fazla tutar, İslami bankanın karıdır.					
30	Peşin alım vadeli satım uygulamasında satıcı, alıcıya satın alma maliyeti ve talep ettiği kar hakkında bilgi vermeyebilir.					
31	İslami bankalar, fon taleplerini geleneksel bankalarda olduğu gibi bireylere para vererek karşılarlar.					
32	Enflasyon bir önceki aydan fazla ise şuan elimizdeki para geçmişe göre değer kaybetmiştir.					
33	Fiyatı düşükken hisse senedi alırsam ve hisse senedinin fiyatı sonradan yükselirse, kâr elde ederim.					
34	Ülkemizdeki finansal gelişmeleri takip ederim ve ona göre tasarruf yaparım; bu beni finansal okuryazar yapar.					
35	Yatırımlar tasarruflara eşittir.					
36	Aylık faiz oranı %10 olan bankaya şu an yatıracağım 500 TL'yi bir ay sonra 550 TL olarak geri alırım.					
37	Yüksek getirisi olan bir yatırım, yüksek risk içerir.					
38	Hisse senedi piyasalarında çeşitli piyasalardan hisse senedi alarak portföy oluşturmak, riski düşürmeye yardımcı olur					